

VÄIKE-MAARJA VALLA INFOLEHT

Väike-Maarja
Valla Infoleht
internetis
www.v-maarja.ee
Väike-Maarja
uudised
ka [http://
eestielu.delfi.ee](http://eestielu.delfi.ee)

Nr 3 (226)

MÄRTS 2013

Hind 0.20 eurot

Ole koos meiega: **facebook**

Eesti Vabariigi 95. aastapäeva tähistamisest Väike-Maarjas

Väike-Maarjas koguneti Eesti Vabariigi 95. aastapäeva tähistamiseks 24. veebruaril keskpäeval Vabadussõja mälestussamba juurde.

vajame igat kätepaari, et meil ka aastasadade pärast oleks võimalus Eesti lipu värve nautida ja uhkusega hümni laulda. Jagagem oma kodumaa tunnet

ja püüdnud anda parima omas ajas. Vahel väsinudki, kuid uuel hommikul tegevuste juurde tagasi pöördunud, ükskõik kui emotsionaalselt raske see

Väike-Maarja seltsimajas 24. veebruaril jäädvustatud Eesti Minut. Aare Treiali foto.

Kaunis päikesepaistes seisid Kaitseväe esindajad ja kodutütred sinimustvalge lipuga mälestussamba juures valveteisangus. Lauldi hümni, samba jalamile asetati lilli ja süüdati küünlaid.

Vallavolikogu esimees Olev Liblikmann tervitas kohalolnuid ja analüüsis Eesti praegust olukorda laiemas plaanis: „Kohati tundub, nagu oleks meil meie suur eesmärk kaduma läinud. Eesti Panga nõukogu esimees Jaan Männik on öelnud, et ega väljarendamine ei lõpe enne kui meie majanduslik tase on edukamate riikidega võrdsustunud. Nii lihtne see ongi! Aga kui ära minnakse, kes seda majandust siin siis tõstab? Eesti riik peab püsima jääma! Ja ta jääbki, kui me kõik seda tahame. Paljusi võivad abiks olla ka Rahvakogult tulnud ettepanekud, kui olulisemad neist suudetakse seadustada.“

Vabadussõja mälestussamba juurest suunduti seltsimaja, kus naisseltsi korraldusel pidupäevalisi tee-kohvi ja õppekeskuses valmistatud tordiga.

Selleks ajaks oli kell lähenenud 13.00-le ning haridus- ja kultuuriosakonna juhataja Aare Treial oli valmis piltidele jäädvustama Eesti Minutit. Ta jõudis teha päris mitu võtet ja saatis need Eesti Rahva Muuseumile talletamiseks.

Pärast seda pöördus pea saalitäie rahva poole pidupäevakõnega vallavanem Indrek Kesküla, kes tõi välja igaühe olulisuse Eesti homse näo kujundamisel: „Õnnelikud on need inimesed, kes tunnevad ära hea ja püüdnud selle poole. Eestlased on valinud oma hea, nad on valinud Eesti Vabariigi. Meie ajalugu kohustab meid vaatama ettepoole, aga me peame vaatama ka enda sisse, sest väikerahva vabadus ja omariikkus on unikaalne nähtus. Me

täna talvepäeval oma perede ja sõpradega ja rõõmustagem koos vabariigiga. Olgem tugevamatenä toeks nõi-ge-maile. Mingil moel oleme me ju kõik võtmeisikud Eesti Vabariigi homse näo kujundamisel.“

Aktuse käigus anti Väike-Maarja seltsimaja juubeliraamatu koostajale ja kodukoha loo väärtustajale Marju Metsmanile üle valla Aasta Tegija 2012 tunnustus, auhind – klaasikunstnik Riho Hüti teemakohase maalinguga vaas ning äsja ilmunud esinduslik raamat – Eesti Vabariik 95.

Naiskodukaitse esindajad ja kodutütred vabariigi aastapäevaaktusel Väike-Maarja seltsimajas. Ilve Tobrelutsu foto.

Oma pöördumises aktusel osalenu- te poole ütles valla Aasta Tegija 2012 Marju Metsman: „Muuseumis töötades viibin maailmas, kus kohtuvad mitmete inimpõlvade lood, kohtuvad väärtused, mille najal Eesti riik ja rahvas rasketest aegadest läbi on tulnud, end läbi mõelnud ja läbi laulnud.“

Hoitud kultuuripärandit mõtestades ja aegade tarkusi ammutades muutume rikkamaks. Teadmine, mis enne meid on olnud, aitab meid ajas edasi, õpetab inimlikkust ja tuleb meelde, et aeg, mis meile on antud, on laenuks saadud ja kord saab see otsa. Olen teinud tööd

on olnud. Mul on hea meel, et olen midagi olulist kogukonna heaks teha saanud ja teised on seda hinnanud. Sama hea meel on mul teadmisest, et olen noorim Väike-Maarja valla Aasta tegija tunnustuse saaja läbi aja. Selles on lootust.“

Tänukirja ja raamatuga Eesti Vabariik 95 tunnustati EELK Väike-Maarja kogudust 2010. a tormituultes murdunud Väike-Maarja kiriku tornikiivri taastamise eest. Õeldi tänusõnu selle eest, et kiriku tornikiiver on taas oma kohal ja kaunistab Väike-Maarja siluetti.

Aktusel tunnustati val- la eelmise aasta paremaid sportlasi. Paremad valiti välja viies kategoorias: parim mees, paim naine, parim võistkond, parim spordiaktivist ja sport- likum perekond. Paremate valimisel olid kõik soovijad saanud oma sõna kaasa öelda ning oli tunda, et nii mõnegi parema selgitamise puhul oli vaekausi kallutamisele kaasa aidanud tugevam paikkonna- vaim.

Valla 2012. aasta parima- teks sportlasteks tunnustati:
- parim meesportlane – Rivo Täheste
- parim naissportlane – Geidi Kruusmann
- parim võistkond – Triigi küla võrk- pallivõistkond
- parim spordiaktivist – Väino Stoltsen
- sportlikum perekond – Geidi Kruusmann ja Getrin Raudsepp

Kontserdiga esinesid aktusel Väike- Maarja muusikakooli õpilased ja laste- aialapsed. Lasteaialaste kodumaa sün- nipäevateemaline esinemiskava tekitas kuulajais väga üleva tunde ja lõi tõelise pidupäevameeleolu.

Ilve Tobreluts

Kaitseliitlased Eesti Vabariigi 95. aastapäeva tähistamisel Simuna Vabadussõja mälestussamba juures. Siiri Kanrabiku foto.

Simuna kooli õpilased laulmas vabariigi aastapäevaaktusel Simuna rahvamajas. Siiri Kanrabiku foto.

Noor Meister 2013 oli Väike-Maarja õppekeskusele edukas

8.-9. märtsil toimus Tallinnas Eesti Näituste messikeskuses kutsehariduse suurüritus NOOR MEISTER 2013. Suur- rüritusel toimusid kutsemeistrivõistlu- sed 21 võistluselal.

Väike-Maarja õppekeskusest osales kaheliikmeline infotehnoloogide võist- kond koosseisus Arti Zirk ja Mati Kont. Infotehnoloogide ülesandeks oli väi- keettevõtetele vajaliku infrastruktuuri ning vastavate teenuste paigaldamine

ja seadistamine. Võitjad kuulutati kol- mes kategoorias:

- parim MicroSofti spetsialist;
- parim vabavarapõhiste lahen- duste spetsialist;
- parim IT meeskond.

Väike-Maarja õppekeskuse õpila- ne Arti Zirk saavutas III koha vaba- varapõhiste lahenduste spetsialisti võistlusel.

Arti Zirk ja Mati Kont messikeskuses kutsehariduse suurüritusel.

Vallavanema kuu

Veebruarikuus tähistasime Eesti Vabariigi aastapäeva ning asetisime lilli Väike-Maarja ja Simuna alevikes Vabadussõja mälestussammaste juurde. Vabariigi aastapäeva pidulikul aktusel tunnustasime valla 2012. aasta tegijat Marju Metsmani ning MTÜ Väike-Maarja Valla Rahvaspordiklubi otsuse alusel andsime üle tunnustused 2012. spordi-aasta parimatele.

Veebruarikuu lõpus võttis vallavolikogu vastu ühe käesoleva aasta olulisemaid otsuseid – 2013. aasta vallaeelarve. Võib öelda, et Väike-Maarja valla 2013. a eelarve on tasakaalukas ja vald on tänu mõistlikule eelarvepoliitikale majanduslikus mõttes stabiilsel tasemel. Tänu meie kõigi mõistlikule panustamisele suutsime 2012. aasta lõpu lõpetada ligikaudu 300 000 euro suuruse jäägiga. Ka iga elaniku tegevus kajastub vallaeelarves, sest iga inimese üksikisiku tulumaksust laekub osa vallaeelarvesse ning meie koolides teadmisi omandavad õpilased on seotud vallale laekuvate riiklike haridusrahadega.

Väike-Maarja valla põhitegevuse tulud moodustavad eelarves kokku 4,9 miljonit eurot. Käesoleva aastal on planeeritud üksikisiku tulumaksu laekumise kasvuks üle 4% võrreldes 2012. a eelarvega (sh arvestatud muudatust kodualuse maamaksuvabastuse kompenseerimiseks läbi tulumaksu osa suurendamise). Kui mitmetes Eesti omavalitsustes on käesoleval aastal suurendatud maamaksumäärasid, siis Väike-Maarja vallavolikogu otsuse kohaselt jäävad 2013. aastal maamaksu-määrad muutmata ning need on 2% maa maksustamishinnast ning 1,2 % haritava maa ja loodusliku rohuma maksustamishinnast. Maamaksu-mää-

rade suurendamine oli diskussiooniks vallavolikogus 2012. a detsembrikuus. Kuna vallavolikogu maamaksu tõusu ei soovinud, siis tuli vallavalitsusel koostada uus eelarve projekt ilma maamaksu-määrasid tõstmata. See oli piisavalt keerukas, kuid tänu asjalike allasutuste juhtide, valla rahandusosakonna ja val-

projektitoetuste abil Kiltsi mõisaparki ning ka sealse turismipotentsiaali tõstmiseks Kiltsi mõisakompleksi ning Väike-Maarja seltsimajas asuvasse muusikakooli.

Valla teede ja tänavate korrashoiuks on planeeritud 317 448 eurot ja kui ilmastik ei too olulist lumetõrjetööde mahu kasvu sellel kevadel, siis on sellest summast võimalik kasutada umbes 150 000 eurot teede ja tänavate remondiks. Võrdluseks, 2012. a oli teede in-

kooli kui ka õpilaskodu teenust. Kavan-datud on Väike-Maarja noortekeskuse laiendamine ning Simuna noortekeskuses aktiivsem tegevus.

Planeeritud personalikulud kokku on 2,57 miljonit eurot. Väike-Maarja valla organisatsioonis on ligikaudu 240 täistöökohta (keskmine kuupalk 660 eurot). Õpetajate palga alammääraks kujuneb 715 eurot ning 20% lisatasudeks. Muusikakoolis ja lasteaedades on palgatõusuks kavandatud 8% ning

toetus tõusis 2013. aastal 250 euronit ning viidi sisse ka kooliteed alustavate õpilaste nn ranitsatoetus 50 euro suuruses summas. Jätkame erivajadustega peredele tugiisiku teenuse pakkumist ning külabussi tegevuse toetamist. Toetatakse suuri peresid, jõulupakkidega peetakse meele kõiki lapsi, uued noored vallakodanikud saavad kingituseks nn beebi-lusika. 2 elektriautot on parandanud koduteeninduse taset ja mahtu. Nagu igas perekonnas, on ka omavalitsusel suuremad kulutused hoonete majandamisel, mis on seotud kasvanud elektrihindadega.

Ettevõtlusega alustavatele vallako-danikele võimaldatakse ettevõtlustoe-tusi aastaks kokku 6 000 eurot. Mit-tetulundussektori ja kodanikualgatuse toetusteks on planeeritud kokku 26 765 eurot, mida kasutatakse nii külaliku-mise toetamiseks kui ka erinevate projek-titaotluste toetamiseks.

Talvel kerkinud lumememmed hak-kavad üha rohkem küüru vajuma ning kraadiklaasis öösel lühikeseks kahane-nud mõttesammas saab päeval ennast päikesepaistel tunduvalt pikemaks si-rutada. Ka meil on võimalus valida, kas vaenu õhutades küüru tõmmata ja vaik-selt kannatada või selg sirgeks siruta-da ning enda jaoks olulised väärtused paika panna ja teha koostööd ühiste eesmärkide saavutamiseks.

Üks võimalik eesmärk võib olla sõ-nastanud ka Olivia Saare luuletusena:

*Mu kodu on kodumaa värvi –
valgete kaskede, meelespealilledel,
punase pihlaka värvi.
Mu kodu on kodumaa värvi –
kõigi ta paljude, paljude laste
rõõmsate silmade värvi.*

Indrek Kesküla

Väike-Maarja lasteaia lapsed ning õpetajad Sirje Sõnum ja Mare Kindel aastapäevaaktusel esinemas. Ilve Tobrelutsu foto.

lavalikogu komisjonide tööle õnnestus eelarves tasakaal saavutada.

Investeeringustegevuses on 2013. aastal planeeritud Simuna kooli ja spordihoone küttesüsteemi ja katla-maja rekonstrueerimine elektriküttelt pelletiküttele, selleks kaasatakse ka projektitoetuste ja laenuvahendeid. Lisaks kavandatakse investeeringuid

vesteeringuteks ainult 37 000 eurot.

Eelarve kõige olulisemaks prioritee-diks on haridusvaldkond, mille osakaal kogu eelarvest on 49% ehk 2,6 miljonit eurot. Vallaeelarve kaudu toetatakse gümnaasiumiastme ja õppekeskuse tegevuse jätkumist ning Kiltsis ja Simu-nas jätkatakse 9-klassiliste põhikooli-dega. Lisaks pakume ka nii muusika-

hooldekodus on hooldajate palgatõus vastavalt riiklikule kokkuleppele 12,5%. Teistes valdkondades on palkade pla-neerimisel arvestatud keskmiselt 5% tõusuga.

Sotsiaalvaldkonnas on oluline ta-gada valla kodanike toimetulek riikliku toimetulekutoetuse ja valla erinevate toetusmeetmete kaudu. Laste sünni-

Vallavalitsuse materjalid

(20. ja 27. veebruari ning 6. märtsi vallavalitsuse istungid)

Ehitusloa väljastamine

- Väljastati ehitusluba Elektrilevi OÜ-le elektrivarustuse rajamiseks ja rekonstrueerimiseks (talude peakaitseme suurendamine) Koonu külas.

Projekteerimistingimuste määra-mine

- Määrati projekteerimistingimu-sed AS-le Starman optilise sidekaabli projekteerimiseks Kiltsi alevikus Kiltsi raudteejaama kinnistul.

- Määrata projekteerimistingimused Koppel Arhitektid OÜ-le ehitusprojekti koostamiseks (tuuleveski rekonstruee-rimine ja kohandamine suvilaks) Vao külas.

- Määrati projekteerimistingimused ehitusprojekti koostamiseks hoiu- ja masinakuuri rajamiseks Nadalama kü-las.

Hanked

- Kuulutati välja lihtmenetlusega hange „Simuna kooli ja spordihoone küttesüsteemi ehitus“, kinnitati hanke-dokumendid ja moodustati komisjon hanke läbiviimiseks.

- Kuulutati välja lihtmenetlusega hange „Kaltsiumkloriidi tarne“, kinni-tati hankedokumendid ja moodustati komisjon hanke läbiviimiseks.

- Kuulutati välja lihtmenetlusega hange „Väike-Maarja valla tee- ja täna-vakatete auguremont 2013. aastal“, kin-nitati hankedokumendid ja moodustati komisjon hanke läbiviimiseks.

- Kinnitati lihtmenetlusega hanke „Kindlustusteenuse tellimine“ edukaks pakkujaks Salva Kindlustuse AS.

- Kinnitati lihtmenetlusega hanke „Kaltsiumkloriidi tarne“ edukaks paku-

jaks Ingle AS.

Sundvalduse seadmine

- Seati sundvaldus Elektrilevi OÜ ka-suks 134 m² suurusele maakaabelliini kaitsevööndile, ulatusega 1m äärmisest kaablist ja liitumiskilbi kaitsevööndile 1 m kilbist igas suunas vastavalt sund-valduse seadmise plaanile Väike-Maar-ja vallas asuval Teeääre kinnistul.

Sotsiaaltoetuste eraldamine

- Nõustuti Väike-Maarja lasteaia toi-duraha 1,30 eurot päevas kompensee-rimisega 2012/2013. õppeaastal ühele valla lapsele ajavahemikus 01.02.2013 kuni 30.06.2013.

- Nõustuti täiendava sotsiaaltoe-tuse maksimisega eelarve vahenditest üheteistkümnemele isikule kokku summas 942,28 eurot.

Sotsiaaltoetuse eraldamisest keeldumine

- Keelduti sotsiaaltoetuse eraldami-sest ühele taotlejale.

Sotsiaalkorteri üürile andmine

- Nõustuti Vao külas Pargi 7-15 kor-terist ühe toa avaldajale kasutamiseks andmisega tähtajatult.

Korraldatud jäätmevedu

- Anti nõusolek ühele taotlejale pe-rioodiliseks liitumiseks korraldatud jäätmeveoga põhjusel, et avaldaja ei kasuta kinnistut aastaringiselt.

- Kinnitati kaks ühise jäätmemahuti kasutamise kokkulepet.

Vallavara müük

- Otsustati müüa kirjaliku enampak-

kumise korras Väike-Maarja alevikus Lõuna tn 15 asuv

Väike-Maarja vallale kuuluv korteri-omand nr 17, alghinnaga 4000 eurot.

- Otsustati müüa kirjaliku enampak-kumise korras Väike-Maarja alevikus Tamme tn 7 asuv

Väike-Maarja vallale kuuluv korteri-omand nr 14, alghinnaga 4000 eurot.

Vallavara mahakandmine

- Kinnitati vallavara mahakandmise aktid.

Avaliku ürituse luba

- Anti luba MTÜle Rallistar 1. märtsil 2013. a Simuna alevikus kell 17.00-01.00 autospordiürituse „Simuna öö-ralli 2013“ korraldamiseks.

Valla 2013. aasta eelarve projekti muutmise ettepanekud volikogule

- Otsustati toetada hariduskomisjo-ni, kultuuri-, spordi- ja külaelukomisjo-ni ning sotsiaalkomisjoni ettepanekut ja lisada 2013. a investeeringutesse summa 27 000 eurot Väike-Maarja muuseumi remondiks ja selle katteks suurendada võetavat laenu summas 27 000 eurot.

EELK Väike-Maarja koguduse toe-tusetootlus

- Otsustati EELK Väike-Maarja kogu-dusega läbi rääkida Eesti kabeli taasta-miseks vajalike vahendite leidmiseks.

Valla 2013. a eelarve

- Kinnitati Väike-Maarja valla 2013. a eelarvest tulenev tulude laekumine ja kavandatud kulude katmine tegevus-alade lõikes.

SA Lääne-Viru Arenduskeskus võtab tööle

ARENDUSSPETSIALISTI

Tööülesanded:

- Maakonna arendustetegevuste ja arendusprojektide planeeri-mine, algatamine, läbiviimine sh ühisprojektide planeerimine, algatamine, läbiviimine
- Välis- ja siseinvestoritele suunatud maakonna turundustege-vuste planeerimine, algatamine, läbiviimine
- Investorpäringute teenindamine, väärtuspakkumiste koostami-ne, sektoranalüüside koostamine jm sellega seotud tegevus
- Kontaktvõrgustiku haldamine ja andmeuueenduste tegemine
- Võtmesektori ettevõtetega suhtlusvõrgustiku loomine

Heal kandidaadil on:

- Kõrgharidus
- Väga hea inglise ja vene keele oskus
- Väga hea suhtlemisoskus
- Väga hea esinemisoskus
- Meeskonnatöö oskus
- Hea stressitaluvus
- Aktiivne eluhoiak ja algatusvõime
- Analüüsi- ja sünteesivõime
- Juhilubade olemasolu
-

Kasuks tuleb rahvusvahelises organisatsioonis või ettevõttes töötamise kogemus.

Omalt poolt pakume:

- Toetavat ja professionaalset meeskonda ning võrgustiku tuge
- Väljakutserohkeid tööülesandeid ja häid eneseteostusvõimalusi
- Erialaseid koolitusi
- Tööle väärilist palka

Motivatsioonikiri ja CV saata hiljemalt **23. märtsiks 2013. a e-mail: info@arenduskeskus.ee**

Volikogu materjalid

Kokkuvõte 28. veebruari volikogus arutatust.

Volikogu liige Siret Stoltsen esitas vallavanemale arupärimise seoses 2012. a sügisel toimunud vallaelanike rahulolu-uuringuga.

1. Arupärimisele vastamine

Vallavanem Indrek Kesküla vastas vallavolikogu liikme Siret Kotka arupärimisele Kiltsi ja Vao piirkonda viimasel ajal tehtud investeeringute kohta ja vallavolikogu liikmete avaldusele 12.04.2011. a vallavalitsuse istungi toimumise kohta.

2. 2013. a valalearve II lugemine ja eelarve vastuvõtmine

Ette kandis vanemökonomit Piret Nurmetailu

Eelarvega seoses esitati kaks ettepanekut:

1) vallavolikogu hariduskomisjon tegi ettepaneku taastada 2013. a eelarves muuseumi investeeringud summas 27 000 eurot. Investeeringukulu kaetakse võetava investeerimislaenu arvelt. Seda ettepanekut toetasid ka sotsiaalkomisjon, kultuuri-, spordi- ja

külaelukomisjon ja vallavalitsus. Hariduskomisjoni esimees Raili Sirgmetš palus läbi viia nimeline hääletus.

Hariduskomisjoni ettepaneku poolt oli 12 (kaksteist) volikogu liiget (Olev Liblikmann, Jaanus Kull, Marju Metsman, Sven Kesler, Avo Part, Teet Paju, Ants Rikberg, Merike Adamson, Raili Sirgmetš, Ene Preem, Mall Võhandu ja Siret Stoltsen) vastu on 6 (kuus) volikogu liiget (Siret Kotka, Jaanus Kaare, Voldemar Aksel, Jaak Aader, Väino Haiba ja Rein Möldre), erapooletu on 1 (üks) volikogu liige (Hans Kruusamägi).

Otsustati taastada 2013. a eelarves muuseumi investeeringud summas 27 000 eurot. Investeeringukulu kaetakse võetava investeerimislaenu arvelt.

2) kultuuri-, spordi- ja külaelukomisjon tegi ettepaneku siduda volikogu liikmete tasustamine volikogu tööst osavõtuga. Komisjon on seisukohal, et volikogu liikme tasu arvestamisel tuleks aluseks võtta osalemine volikogu istungitel ja vähemalt ühe komisjoni, kuhu volikogu liige on määratud, tööst.

Otsustati suunata ettepanek kõiki-

desse komisjonidesse arutamiseks.

Otsustati võtta vastu Väike-Maarja valla 2013. aasta eelarve põhitegevuse tulude kogumahuks 4 885 504 eurot, millele lisandub raha ja pangakontode saldo seisuga 31.12.2012. a 302 889 eurot ning põhitegevuse kulude osas summas 4 885 379 eurot. Kinnitati investeerimistegevuse tuludeks 297 165 eurot ja kuludeks 504 630 eurot. Kinnitati finantseerimistegevuse tuluks 116 000 eurot ja kuluks 165 000 eurot.

3. Heakorraeeskirja kehtestamine
Ette kandis keskkonnanõunik Leie Nõmmiste.

Otsustati kehtestada Väike-Maarja valla heakorraeeskirja.

4. Kalmistu kasutamise eeskirja kehtestamine

Ette kandis keskkonnanõunik Leie Nõmmiste.

Otsustati kehtestada kalmistu kasutamise eeskiri.

5. Tee avalikuks kasutamiseks määramine

Ette kandis vallavanem Indrek Kesküla.

Väike-Maarja Vallavalitsuse ja OÜ KJK Autoremont ja OÜ Auronix vahel on sõlmitud eratee avalikuks kasutami-

seks andmiseks leping.

Otsustati määrata Müüriku külas asuv Vabaduse tee (tee pikkus 107 m) avalikuks kasutamiseks.

6. Küsimuse lahendamise delegerimine

Ette kandis jurist-nõunik Peeter Rahnik.

Otsustati delegeerida teeseaduse §11 lõikes 2 ning Vabariigi Valitsuse 28.07.2005.a määrusega nr 199 kehtestatud riikliku teeregistri asutamise ja registri pidamise põhimääruse §7 lõikes 3 ja § 9 punktis 2 kohaliku omavalitsuse pädevusse antud andmete esitamise seotud küsimuste otsustamine ja lahendamine vallavalitsusele.

7. Kultuuri-, spordi- ja külaelukomisjoni koosseisu muutmine

Ette kandis Ene Preem, kes tegi ettepaneku vabastada kultuuri-, spordi- ja külaelu komisjoni liikmest Jaanus Kaare põhjusel, et 2012. aastal osales ta ainult ühel komisjoni koosolekul, sellel aastal ei ole ta ühelgi koosolekul osalenud. Ettepanek on kinnitada komisjoni liikmeteks Tarmo Rebane ja Külli Urbas.

Otsustati vabastada Jaanus Kaare kultuuri-, spordi- ja külaelukomisjoni

liikme kohustustest ning kinnitada komisjoni uuteks liikmeteks Tarmo Rebane ja Külli Urbas.

8. Varalise kohustuse võtmine

Ette kandis vallavanem Indrek Kesküla.

Otsustati anda vallavalitsusele nõusolek 2013-2014. a Lääne-Viru maakonnaplaneeringu kergliikluse teemaplaneeringu koostamise rahastamiseks 1/15 osas planeeringu maksumusest.

Info:

Vallavanem Indrek Kesküla andis infot arutelust Vao Soojatarbijate Ühistu juhatuses. Ühistu osutab Vao külas kaugkütte teenust ja ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenust. Küsimus on järgmises kütteperioodis, et kas ühistu saab jätkata kaugkütte teenuse osutamist. Probleemiks on tarbijate võlad, samuti Aavere Hooldekodu tegevuse lõpetamine. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni teenuse osutamine on edaspidi võimalik ka OÜ Pandivere Vesi kaudu, sest selle teenuse osutamise korraldamine on kohaliku omavalitsuse pädevuses.

Järgmine vallavolikogu istung toimub 28. märtsil.

Vastuseks vallavanema kuule

Eelmisel kuul, veebruaris kirjutas vallavanem Indrek Kesküla Väike-Maarja Valla Infolehes rubriigis „Vallavanema kuu“, kuidas Siret Kotka, Aare Kalson, Jaanus Kaare ja Voldemar Aksel tegelevad poriloopimisega vallavalitsuse pihta ja kuidas nad ikka julgesisid teha avalduse vallavanema suhtes ning Indrek Kesküla võrdles vallavolikogu revisjonikomisjoni tööd nõukogude liidu režiimiga.

Alljärgnevas kirjatükis selgitan tegelikke põhjuseid, miks 13. veebruaril toimunud revisjonikomisjoni koosolek tegi raske otsuse ja esitas kuriteoteate Politsei Ida Prefektuurile. Revisjonikomisjon peab oma töös lähtuma faktidest ja seda me ka tegime:

Esiteks, volikogu liikmete avaldus, milles esitleti kahtlus, kas vallavalitsuse istungi protokoll nr 16 (13.04.2011) on ikka toimunud ning osavõtulehel olevad allkirjad on ikka isikute enda poolt sinna kirjutatud või võltsitud.

Teiseks, laekus revisjonikomisjonile kirjalik seletuskiri ühelt vallavalitsuse liikmelt, kes väitis, et tema ei ole protokollis nr 16 viidatud istungil osalenud ega andnud allkirja osavõtulehele selle kohta.

Kolmandaks, revisjonikomisjoni käsutuses oli kaks Väike-Maarja vallavalitsuse istungi protokoll, mille kohaselt toimus 13.04.2011 kaks vallavalitsuse istungit. Väidetavate istungite toimumise kohta on koostatud proto-

kollid nr 15 ja 16, ja nende juurde on lisatud osalenud vallavalitsuse liikmete osavõtulehed. On tähelepanuväärne, et vallavalitsuse mõlema istungi osavõtulehtedel märgitud allkirjad on absoluutselt identsed, millest tulenevalt tekkis revisjonikomisjonil kahtlus, et tegemist võib olla varasema istungi osavõtulehe koopiaga.

Neljandaks, revisjonikomisjon kuulas ära vallavanem Indrek Kesküla seletuse.

Sellest tulenevalt esitas revisjonikomisjon Politsei Ida Prefektuurile kuriteoteate avalduse, milles palusime kaaluda kriminaalmenetluse alustamist Väike-Maarja vallavalitsuse 13.04.2011 istungi protokoll nr 16 koostamise

Miks revisjonikomisjoni esimees ei avalda kõiki fakte?

Meie revisjonikomisjoni esimees Siret Kotka kirjutab maad ja ilmad kokku, kuid jätab millegipärast osa antud teemaga seotud fakte esitamata. Mõned lihtsad küsimused: miks ei saanud revisjonikomisjon küsida ühegi protokollis kajastatud vallavalitsuse liikme käest, kas 2011. aasta aprillis koosolek toimus või mitte? Kas Siret Kotka pöördub politseisse juhul, kui avastaks keskerakondlase juhitud koosolekute protokollimisel sarnaseid puudusi? Kuna koosoleku päevakorras oli ainult minu tagasiastumine OÜ Pandivere Vesi juhatuses liikme kohalt, siis mis võiks Siret Kotka arvates olla minu motivatsioon sellise koosoleku protokollil võltsimiseks? Soovitan asjast huvitatutel küsida Siret Kotka käest, keda me peame isikliku „abi“ eest tänama, et Väike-Maarja valla musta pesu peab Virumaa Teatajas loputama ja kes on see vallavalitsuse liige, kes kirjutab, et koosolekut ei toimunud? Kui Siret Kotka on võltsimises veendunud, siis miks ta ei nõustunud minu poolt talle vallavolikogu istungil tehtud ettepanekuga, et juhul kui ta eksib ja leitakse, et tegu ei ole võltsimisega, siis kas Siret Kotka on nõus avalikult vabandama paljude inimeste aja raiskamise eest?

Kui tegu on nelja volikogu liikmega, kes tegelevad sügiseste valimistega, siis saan ma asjast loomulikult aru - on ju vaja silma paista. Olukord on

aga hoopis teistsugune, kui tegemist on vallavolikogu revisjonikomisjoniga. Sellise komisjoni eesmärgiks on valla varade sihipärase kasutamise ja vallavalitsuse tegevuse otstarbekuse kontrollimine. Seega ei ole revisjonikomisjoni esimees Siret Kotka lihtne hädapassuna puhuja, vaid ka vastutaja. Töötan Väike-Maarja vallavanemana alates 2011. aasta aprillist ning võin julgelt väita, et olen alati kõikidele revisjonikomisjoni soovidele vastu tulnud ja võimaldanud tutvuda kõikide ametlike dokumentidega, mida vallavalitsuses on koostatud. Mulle on imekspandav kui Siret Kotka väidab, et valla võimukoridorides on „hämar“.

Olen alati olnud sõnavabaduse poolt ja iga meie vallakodaniku (sh Siret Kotka) arvamus on oluline. Samas on kõigil omad prioriteedid ja võtmeküsimused. Valida on näiteks, kas avaldada arvamust valla homset kujundavates küsimustes (valla arengukava, eelarvestrateegia või iga-aastase eelarve) või kirjutada vastuseisu õhutamaid artikleid, kus teksti on võimalik põimida kõik maailma hädad: alustades kliimasoojenemisega, lõpetades ämma õõkapiga. Ma ei saa hakata üles lugema kõiki Eesti Keskerakonna „ämbreid“, nagu teeb seda noorpoliitik Siret Kotka reformierakonna puhul. Lihtsalt vallavanemale ei sobi see.

Käesoleval aastal on populaar-

Naljakuu on tulekul –
olgem mõnused!

ne ansambli Põhja-Tallinn laul, mille refrään on umbes selline: „....Vahel vaatame taevasse, kas meil on aega veel, meil on aega veel, kõigil on aega veel...“ Tõenäoliselt läheb veel aega, et revisjonikomisjoni esimees Siret Kotka saaks aru, et oluline on panustada ka koduvalda. Soovitan leida tal lihtsalt aega osalemiseks volikogu juhatuses koosolekutel (Siret Kotka puudus 2012. aastal toimunud 11 koosolekust 10-nel korral). Jah. Sellise käitumise puhul ei saa imestada, miks muutuvad võimukoridorid „hämaraks“. Kellel on huvi, siis kõik meie vallavolikogu istungid on salvestatud ning neid on võimalik kuulata. Lindistused asuvad Väike-Maarja raamatukogus ja vallakantseleis.

Indrek Kesküla

Tule talgutele, leiad laulupeo!

4. mail 2013 toimub üle Eesti taas ühine talgupäev. Talguid saab kirja panna **www.teemeara.ee**

Urmo, talguline:
Tõtt-õelda on talgupäevast minu jaoks saanud midagi sellist nagu laulupidu, valimised või jõulud koos perega, mille puhul ma ei küsi endalt iga kord uuesti, et kas või miks minna – see on kuidagi loomulik. Aga kui keegi teine küsib, siis ilmselt on kõige täpsem vastus, et see on üks kindla peale väga toredasti veedetud päev ja seejuures teistsugune kui mu tavalised tööpäevad.

Teeme ära!

Kodualuse maamaksusoodustuse rakendamisest

(vt ka 2012. a septembrikuu valla infolehte).

Käesoleva aasta 1. jaanuaril jõustas maamaksuseaduse redaktsioon, mis vabastas koduomanikud elamumaa või maatulundusmaa õuemaa kõlviku osas maamaksu tasumisest, kas kuni 0,15 ha või kuni 2,0 ha ulatuses. Kodualuse maamaksusoodustuse saamiseks peab sellel maal asuvas hoones olema isiku elukoht vastavalt rahvastikuregistrisse kantud elukoha andmetele.

Väike-Maarja, Kiltsi ja Simuna alevikes ning Ebavere, Vao, Liivaküla, Müüriku, Triigi ja Avispea külade selles osas, mis on Väike-Maarja valla üldplaneeringuga tiheasustusega aladeks määratud, vabastatakse maamaksust elamumaa või maatulundusmaa õuemaa kõlvik kuni 0,15 ha ulatuses. Ülejäänud aladel (ehk hajaasustusega aladel) on maamaksuvaba elamumaa või maatulundusmaa õuemaa kõlvik kuni 2,0 ha ulatuses.

Koduomanike maamaksusoodustust käsitlev maamaksuseaduse muudatus võeti vastu juba 2011 aasta suvel. Alates 2011 aasta sügisest pöördusin korduvalt rahandusministeeriumi poole küsimusega, millal võetakse vastu rakendusakt nimetatud seaduse muudatuse rakendamiseks. Sellele küsimusele ma vastust ei saanudki. Rahandusministeeriumist anti teada, et selline rakendusakt ettevalmistamisel, kuid tänase päeva seisuga ei ole need ettevalmistused minule teadaolevalt kahjuks veel lõppenud. Samas aga tuli alates 2013 aasta 1. jaanuarist rakendada koduomanikele maamaksusoodustust. Kuna maamaksuseaduse rakendusakti kodualuse maamaksusoodustuse rakendamise kohta ei ole, siis tuli kodude aluse maa maamaksust vabastamisel juhendada rahandusministeeriumi ja vastutava riigikogu liikme antud juhistest ning selgitustest. Selleks esitasin rahandusministeeriumile kõnealuse maamaksuseaduse muudatuse rakendamisel ette tulnud probleemide ja nendest tulenevate küsimuste nimekirja, millele palusin selgitusi ja vastuseid. Lisaks nimekirjas esitatule tekkis töö käigus uusi ja uusi probleeme ning

küsimusi, mille lahendamiseks pöördusin korduvalt rahandusministeeriumi poole ja mille lahendamiseks igal konkreetsel juhul sain ka rahandusministeeriumist vastuse.

Järgnevalt kokkuvõtlikult rahandusministeeriumi selgitusest minu poolt esitatud küsimustele:

„Vabariigi Valitsuse 23.10.2008 määruse nr 155 „Katastriüksuse sihtotstarvete liigid ja nende määramise kord“ § 7 lõike 3 kohaselt ei saa samaaegselt määrata katastriüksusele maatulundusmaa sihtotstarbega koos elamumaa sihtotstarvet. Seega ei saa elamumaa sihtotstarbega katastriüksuse koosseisus olla õuemaa kõlvikut. Maamaksu arvutamisel selliseid elamumaa osas määratud kõlvikuid ei arvestata. Elamumaa sihtotstarbe puhul ei tohi ega saagi kõlvikutega arvestada, sest korralise hindamise tulemustes puuduvad elamumaal kõlvikute väärtused. Kui elamumaal on maamõõtmise käigus määratud kõlvikud, näiteks õuemaa, haritava maa, loodusliku rohumaa kõlvik, mis kajastuvad ka moodustatud katastriüksuste plaanidel, siis see on seotud maamõõtmise reeglitega ja omavald informatiivset tähendust. Need kõlvikud ei oma tähtsust maa hindamisel ja maksustamisel.

Eeltoodust tuleneb, et maamaksust on vabastatud isik seaduses sätestatud ulatuses elamumaa sihtotstarbega katastriüksuse või siis maatulundusmaa sihtotstarbega katastriüksuse koosseisus kuuluva õuemaa kõlviku osas.

Põllumajandussaaduste tootmiseks kasutusel oleva haritava maa ja loodusliku rohumaa soodustust (so madalamat maksumäära, Väike-Marja vallas 1,2% D.S.) saab samuti rakendada vaid maatulundusmaal, sest vastavalt „Katastriüksuse sihtotstarvete liigid ja nende määramise korrale“ ei saa muu sihtotstarvet kui maatulundusmaa olla kasutusel põllumajandussaaduste tootmiseks.

Kuna väljaspool tiheasustusega ala on seaduses sätestatud tingimustele vastav isik vabastatud maamaksu tasumisest elamumaa sihtotstarbega maa osas kuni 2,0 ha ulatuses, siis tuleb isikul maamaksu tasuda seda ületava elamumaa osas ning elamumaa kõlvikulisi väärtusi ei arvestata.

Kui katastriüksust läbib kohaliku omavalitsusüksuse üldplaneeringuga või maakonnaplaneeringuga määratud tiheasustusega ala piir, kohaldatakse maksusoodustust elamumaa või maatulundusmaa õuemaa kõlviku osas järgmiselt:

- 1) kuni 0,15 ha ulatuses, kui suurem osa katastriüksusest asub tiheasustusega alal;
- 2) kuni 2,0 ha ulatuses, kui suurem osa katastriüksusest asub väljaspool tiheasustusega ala.“

Täna võib rahandusministeeriumi veebilehelt (<http://www.fin.ee/maamaksusoodustust>)

leida kodualuse maamaksusoodustuse rakendamise suhtes teinud korduv küsimused ja nende vastused, millest järgnevalt väljavõtte:

1. Millised eeldused peavad olema täidetud, et isik saaks kodualuse maa maamaksusoodustust?

Seaduse kohaselt on maamaksusoodustuse saamise eelduseks vajalik neli asjaolu üheaegne esinemine:

- isik peab olema maa omanik või maa kasutaja maamaksuseaduse (edaspidi MaaMS) § 10 mõistes;
- maa peab olema elamumaa sihtotstarbega või maatulundusmaa sihtotstarbega maa koosseisu kuulub õuemaa kõlvik;
- maal asub hoone;
- maal asuvas hoones on maa omaniku või maa kasutaja püsiv elukoht vastavalt rahvastikuregistrisse kantud elukoha andmetele.

2. Kas kodualuse maa maamaksusoodustuse saamiseks tuleb maamaksu subjektile esitada avaldus?

Maa omanikul ega MaaMS §-s 10 nimetatud maakasutajal ei ole maksusoodustuse saamiseks vaja avaldust esitada. Maksusoodustust arvestatakse automaatselt.

3. Millises ulatuses on kodualuse maa maamaksust vabastatud maa ühis- ja kaasomanikud?

Kui maa on isikute ühis- või kaasomandis ning nende elukoht on rahvastikuregistri andmetel maamaksust vabastatud maal asuvas hoones, on nad vabastatud ühe hoonestatud elamumaa või maatulundusmaa sihtotstarbega maaüksuse maamaksu tasumisest. Maksuvabastus kehtib linnas, valdades linnas, alevis, alevikus ning kohaliku omavalitsuse või maavanema poolt tiheasustusega alaks määratud alal sõltumata ühis- või kaasomanike arvust kokku 1500 m² ning mujal kokku kuni 2 ha ulatuses.

MaaMS § 11 lõikes 3 sätestatud vabastuse ulatus on maatulundusmaa osas seotud õuemaa kõlvikuga. Maamaksu tasumisest on vabastatud üksnes maa ühis- või kaasomanikud, kelle elukoht on vastavalt rahvastikuregistri andmetele maamaksust vabastatud maal asuvas hoones. Maa ühis- või kaasomanikud on maamaksu tasumisest vabastatud proportsionaalselt oma omandi osa suurusele maatükist, kuna asjaõigusseaduse kohaselt jagunevad ühise asjaga seotud õigused ja kohustused ühis- ja kaasomanike vahel proportsionaalselt vastavalt nende omandi osa suurusele. Näiteks kui tiheasustusega alal asuv 1500 m² suurune hoonestatud elamumaa sihtotstarbega maatükk kuulub võrdses osades kahe isiku kaasomandisse ja vaid ühe kaasomaniku elukoht on maatükil asuvas hoones, siis on maamaksu tasumisest vabastatud vaid hoones oma elukoha registreerinud kaasomanik 750 m² ulatuses.

Korteriomandite omanikele sätestab seadus erandi. Seaduse tingimustele vastav iga korteriomandi omanik on vabastatud maamaksu tasumisest

kortermaja juurde kuuluva elamumaa või maatulundusmaa õuemaa kõlviku osas tiheasustusega alal kokku 1500 m² ning hajaasustusega alal kokku kuni 2 ha ulatuses.

4. Millises ulatuses on kodualuse maa maamaksust vabastatud korteriomandi omanikud, kes elavad hoones, kus asuvad lisaks eluruumidele ka äripinnad?

Maa omanikud, kellele kuuluva maa sihtotstarve on osaliselt elamumaa ja osaliselt ärimaa, omavad kaasomandina nii elamise otstarbeks ette nähtud maad kui ka ärilisel eesmärgil kasutatavat maad. Tulenevalt korteriomandi-seadusest ning asjaõigusseaduse kaasomandi valdamist, kasutamist ja kasutamist reguleerivatest sätetest, peab isik maksma vastavalt temale kuuluva osa suurusele kaasomandil lasuvaid makse ning maamaksuseadusest tulenevalt maamaksu proportsionaalselt korteriomandi suurusega nii elamumaa kui ka ärimaa eest. Kui elamumaalt on korteriomanik maamaksu tasumisest vabastatud, siis temale kaasomanikuna kuuluva ärimaa osa eest tuleb korteriomanikul tasuda ka edaspidi maamaksu proportsionaalselt korteriomandi suurusega.

5. Kas kohaliku omavalitsuse üksus võib lisaks MaaMS § 11 lõikes 1 nimetatud soodustusele täiendavalt maamaksust vabastada pensionärid ja represseeritud?

Kohaliku omavalitsuse üksus võib MaaMS § 11 lõigete 5 ja 6 kohaselt vabastada maamaksust riikliku pensioonikindlustuse seaduse alusel pensioni saaja (edaspidi pensionär) tema omandis või kasutuses oleva elamumaa või maatulundusmaa õuemaa kõlviku osas tiheasustusega alal kuni 1500 m² ulatuses ja represseeritu ja represseerituga võrdsustatud isiku okupatsioonirežiimide poolt represseeritud isiku seaduse mõistes (edaspidi represseeritu) kogu tema omandis või kasutuses oleva elamumaa või maatulundusmaa õuemaa kõlviku osas. Väljaspool tiheasustusega ala ei ole võimalik pensionäri täiendavalt maamaksust vabastada. Represseeritu kasutuses olev kogu elamumaa või maatulundusmaa õuemaa kõlviku võib vabastada maamaksust olenemata sellest, kas maaüksus asub tiheasustusega alal või mitte. Pensionär ega represseeritu ei pea olema maa ega hoone omanik vaid ta võib olla MaaMS §-s 10 sätestatud maakasutaja.

MaaMS § 11 lõigetes 5 ja 6 sätestatud vabastuse rakendamise oma haldusterritooriumil otsustab kohaliku omavalitsuse volikogu.

6. Millises registris sisalduvad andmed maatulundusmaa õuemaa kõlvikute pindalade kohta?

Maakatastriseaduse §10 lõike 1 kohaselt peavad katastriüksuse plaanile olema kantud katastriüksuste piirid, ehitised (hooned, rajatised), kõlvikute paiknemine ja kitsendusi põhjustavate objektide asukoht ning andmed kõlvikute pindalade kohta. Kuna andmeid katastriüksuste kõlvikulise koosseisu kohta ei ole kajastatud peale maakatastri üheski teises riiklikus registris, siis on õuemaa kõlviku kindlaksmääramisel võimalik lähtuda üksnes maakatastrisse kantud andmetest. Ka maatüki maksustamishinna arvutamise aluseks on vastavalt Vabariigi Valitsuse 22.05.2001 määruse nr 179 „Maa maksustamishinna arvutamise kord“ §-le 3 maakatastrisse kantud andmed, millega on võimalik tutvuda Maa-ameti geoportaalis aadressil <http://geoportaal.maaamet.ee/>.

7. Kas kodualuse maa maamaksusoodustuse saamiseks peab maal asuv hoone olema registreeritud riiklikus ehitisregistris?

MaaMS § 11 lõike 1 kohaselt peab maamaksusoodustuse saamiseks maa-

sutuses oleval maal asuma faktiliselt hoone. Maamaksusoodustuse saamine ei sõltu asjaolust, kas hoone on riiklikus registris registreeritud või mitte.

8. Kui rahvastikuregistris on isiku elukoha aadress märgitud valla täpsusega, kas siis isik saab kodualuse maa maamaksusoodustust?

Ei saa, sest MaaMS § 11 lõike 1 kohaselt peab maa omaniku või maa kasutaja püsiv elukoht vastavalt rahvastikuregistrisse kantud elukoha andmetele olema maal, mille osas isik soovib maamaksusoodustust, asuvas hoones.

9. Kas kodualuse maamaksusoodustuse arvutamisel arvestatakse ka maakatastris kajastatud elamumaa kõlvikuid?

MaaMS § 11 lõike 1 kohaselt saab maamaksust vabastada üksnes elamumaa sihtotstarbega maa või maatulundusmaa sihtotstarbe koosseisu kuuluva õuemaa kõlviku. Osadel elamumaa katastriüksuste plaanidel on küll informatiivse väljana ära märgitud ka kõlvikud, n.t õuemaa, haritav maa, looduslik rohumaa, kuid maamaksu arvutamisel elamumaa osas määratud kõlvikuid ei arvestata. Keskkonnaministri 30.11.2001 määruse nr 50 „Maa korralise hindamise tulemuste kehtestamine“ lisades ei ole elamumaa osas määratud kõlvikutele eraldi väärtust. Seega pole võimalik elamumaa osas määratud kõlvikutele eraldi väärtust arvutada.

10. Kui maamaksu subjektile kuulub ühes kortermajas mitu korteriomandit, siis millisel neist saab rakendada kodualust maamaksusoodustust?

Kui isiku elukohaks on vastavalt rahvastikuregistrisse kantud elukoha andmetele kortermajas asuv üks korteriomanditest, siis on isik vabastatud maamaksu tasumise kohustusest üksnes tema elukohaks oleva korteriomandi juurde kuuluva maa osas.

Lisaks kõigele eelnevale on muudatus ka Maksu- ja Tolliameti hallatavas maamaksu programmis. Nimelt liidetakse alates 1. jaanuarist 2013.a maamaksu subjektile kuuluvate või tema kasutuses olevate ja ühe kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil asuvate katastriüksuste maakasutuse eest tasumisele kuuluv maamaksu summa. Seega alates 2013. a väljastatakse maksuteade ka isikule, kellele kuulub ühe kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil mitu katastriüksust, mille eest tasumisele kuuluv maamaksu summa eraldi katastriüksuste lõikes arvutades jääb alla 5 euro, kuid maksusummade liitmisel on maamaksu summa kokku üle 5 euro. Siiani ei olnud maamaksukohustuse hulka lisatud alla 5 euro suuruse maamaksuga maatükkide maamaksu, kuigi maamaksuseaduses jõustus nimetatud säte juba 01.01.2011, tegemist on lihtsalt rahandusministeeriumi poolt seaduse tõlgendamise muutumisega (vt Maamaksuseaduse §7 lg3 „Maamaksu ei määrata ja maksuteadet ei väljastata, kui maksusumma on alla 5 euro“).

Maksu- ja Tolliamet edastab igal aastal kohalikele omavalitsustele kirjad selle kohta, mil viisil ja millise struktuuriga (so andmevälja pikkus) andmeid esitada. Näiteks koduomanike soodustuse suurus saab selle alusel olla 10 kohta pikk ilma komakohtadeta, st et kui koduomaniku soodustuse suurus on alla 0,5 euro (näiteks 0,48 eurot), siis seda Maksu- ja Tolliamet ei arvesta, sest 0,48 täisarvuks ümardatuna on 0. Selline olukord meie vallas tekib osadel korteriomanikel.

Erinevusi maa maksustamishindades võrreldes varasemate aastatega võib tulla ette ka põhjusel, et alates 01.01.2011 tuli kasutusele euro. Maa-ameti selgitus seoses eurole ülemineku toimuvate maksustamishindade muutumise kohta on järgmine: „Kuna eurole ülemine ei mõjuta ühegi senise õigussuhte tingimusi, siis ei ole

vaja enne 01. jaanuari 2011 arvatatud maksustamishindasid uuesti eurodes korralise hindamise tulemuste alusel arvutada, vaid need maksustamishinnad konverteeritakse. Siinjuures märkime, et konverteerimise aluseks on kroonides maksustamishind, mitte tsoonide väärtused sihtotstarvete või kõlvikute kaupa. Kõigil maadel, mille maksustamishind arvutatakse alates 01. jaanuarist 2011 lähtutakse arvutustel 01. jaanuaril 2011 jõustunud maa korralise hindamise tulemustest eurodes (<https://www.riigiteataja.ee/akt/115122010026>). Konverteeritud ja eurodes tulemuste alusel arvatatud maksustamishindades võib esineda ümardamisest tingitud erinevusi.

Maa hindamise seaduse § 6 lõike 4 ning Kohalike omavalitsuste poolt Maksu- ja Tolliameti maksu- ja tolli-keskusele esitatavate andmete loetelu ning nende esitamise korra § 8 alusel väljendatakse maksustamishind 10 euro täpsusega, kusjuures summa alates 5 eurost ümardatakse järgmise kümneni.“ Lühidalt tähendab see seda, et kui maaga toimub mingi muudatus, siis lähtutakse maksustamishinna

määramisel 01. jaanuaril 2011 jõustunud maa korralise hindamise tulemustest eurodes. Kui ei toimu mingeid muudatusi, siis maksustamishinnaks jääb 2001 aastal kehtestatud hind konverteerituna eurodesse.

Väike-Maarja vallas on üle 2100 hoonetega maatüki. Seetõttu oli kodualuse maamaksusoodustuse rakendamine väga tömahukas. Abiks oli küll kasutuses olev maamaksu arvestamise programm, kuid tegelikult kaasnes kodualuse maamaksusoodustuse rakendamisega väga palju tööd, mida ei saanud ära teha nimetatud programm ja teha tuli seega käsitsi: näiteks iga maatüki puhul tuli kontrollida, kes on maa omanik kinnistusregistri andmetel, kus on maa omaniku või kasutaja elukoht rahvastikuregistri andmetel, kas katastriüksusel asub hoone, kas ja millise pindalaga on katastriüksus katastris registreeritud, millises hinnatsoonis katastriüksus asub, kas tegemist on tihe- või hajaasustusega alaga. Samal ajal maade arvestuse programmi uuendati mitmel korral vastavaks kehtivates õigusaktides sätestatud ning Maksu- ja Tolliametile esitatavate andmete struk-

tuuri nõuetele, mille tulemusena tuli korduvalt üle kontrollida kõik hoonetega maatükid uuesti ja uuesti.

Korduva kontrollimise tulemusena avastatud vead maatükkide andmetes said nüüd samuti parandatud.

Käesolevaks ajaks on maamaksu määramise kohta selgituse saamiseks pöördunud minu poole järgnevatel põhjustel:

- Maa omanik ei ole teadlik, et tema elukoht pidi olema 01.01.2013 seisuga sellel maal, mille eest ta koduomaniku maamaksusoodustust tahab saada.
- Vägagi eksitavaks on osutunud koos maamaksuteatega või peaaegu samal ajal kirjakastidesse „potsatunud“ kiri Isamaa ja Respublika Liidult (IRL), milles teatati, et kodualused ongi nüüd maamaksuvabad. Tegelikult aga on Maamaksuseaduses sätestatud pindalad (millest juba eespool juttu oli), mis piiravad soodustuse ulatust. Nii et näiteks kui Väike-Maarja alevikus (või mujal valla tiheasustusega alal) on elumumaa krunt, mille pindala on 2700 m², siis sellest maksuvaba on 1500 m² ja

maamaks tuleb tasuda 1200 m² eest.

- Mitmeid kordi on tulnud selgitada maamaksuteatel kajastuvat. Seetõttu juhin siinjuures tähelepanu, et maamaksu suurus, mis kuulub tasumisele paikneb maamaksuteate esimesel leheküljel, kus on samas märgitud ka tasumise tähtaeg.

Kuna küsimused on niivõrd erinevad, siis on keeruline siin ühe kirjaga kõigile vastata. Iga konkreetse juhtumi lahendamine eeldab mõningast uurimistööd. Lisaks on eesmärgiks ju see, et küsimusele antud vastus ka igati arusaadav on. Seetõttu helistage (tel 329 5755), kirjutage e-maille (diana.seeper@v-maarja.ee) ja võimaluse korral tulge vallamajja. Maamaksu suuruse ja maksustamishindade kohta selgituste andmisel on aga vajalik üldjuhul näha Maksu- ja Tolliameti poolt väljastatud maamaksuteadet ning kõige parem oleks, kui minu juurde tulles oleks võimalik kaasa võtta ka eelnevate aastate maamaksuteated, on ju kõigile teada, et maamaksuteated tuleb alles hoida vähemalt 7 aastat.

Kui maamaks on määratud valesti, siis esitan pärast andmete kontrolli-

mist viivitamatult vastavad parandused e-maksuameti vahendusel Maksu- ja Tolliametile. Kui selle tulemusena osutub vajalikuks uue maksuteate väljastamine, siis määratakse tasumise tähtajaks uus tähtaeg ning maksusumma esimese osa tasumiseks antakse aega vähemalt 30 kalendripäeva.

Kui juhtub, et maamaks on juba tasutud andmete alusel, mis on osutunud ebaõigeteks, ka siis tuleb olukorra õigeks muutmiseks pöörduda valla maanõuniku poole. Nimetatud juhtudel saab taotleda enammakstud summa Maksu- ja Tolliametile taotlust esitades tagasi või jätta järgnevate aastate ettemaksuks või leiame mingi muu lahenduse.

Palun vabandust ebaameeldivuste pärast ning varuge kannatlikku meelt ja pöörduge maamaksu määramisega seotud küsimuste ja probleemidega valla maanõuniku poole!

Diana Seepert
maanõunik

VÄIKE-MAARJA VALLA 2013. AASTA EELARVE

		Eelarve	Täitmine	Eelarve
	Kirje nimetus	2012	2012	2013
	PÕHITEGEVUSE TULUD KOKKU	4 842 528	4 828 644	4 885 504
30	Maksutulud	2 108 732	2 110 425	2 165 394
3000	Füüsilise isiku tulumaks	1 888 732	1 896 455	1 975 394
3030	Maamaks	220 000	213 970	190 000
32	Tulud kaupade ja teenuste müügist	512 606	546 460	580 450
3500, 352	Saadavad toetused tegevuskuludeks	2 201 190	2 148 893	2 081 660
352.00.17.1	Tasandusfond (lg 1)	472 462	480 928	480 215
352.00.17.2	Toetusfond (lg 2)	917 036	933 205	987 806
3500, 352	Muud saadud toetused tegevuskuludeks	811 692	734 760	613 639
3825, 388	Muud tegevustulud	20 000	22 866	58 000
382500-382520	Sh kaevandamisõiguse tasu	0	10 103	
382540	Sh laekumine vee erikasutusest	0	7 476	
		0		
	PÕHITEGEVUSE KULUD KOKKU	4 717 340	4 425 256	4 885 379
40, 41, 4500, 452	Antavad toetused tegevuskuludeks	502 555	465 248	494 873
40	Subsiidiumid ettevõtlusega tegelevatele isikutele	0		
413	Sotsiaallabitoetused ja muud toetused füüsilistele isikutele	285 643	257 372	318 948
4500	Sihtotstarbelised toetused tegevuskuludeks	0		
452	Mittesihtotstarbelised toetused	216 912	207 876	175 925
	Tegevuskulud	4 214 785	3 960 008	4 390 506
50	Personalikulud	2 469 555	2 415 113	2 574 008
55	Majandamiskulud	1 710 635	1 534 741	1 787 838
60	Muud kulud	34 595	10 154	28 660
	sh. reservifond	30 000		25 000
	PÕHITEGEVUSE TULEM	125 188	403 388	125
		0		
	INVESTEERIMISTEGEVUS KOKKU	-356 313	-368 577	-207 465
381	Põhivara müük (+)	10 000	3 831	30 000
15	Põhivara soetus (-)	-1 045 361	-1 055 447	-486 630
3502	Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine(+)	704 248	706 804	266 665
382	Finantstulud (+)	300	439	500
65	Finantstkulud (-)	-25 500	-24 204	-18 000
	EELARVE TULEM (ÜLEJÄÄK (+) / PUUDUJÄÄK (-))	-231 125	34 811	-207 340
	FINANTSEERIMISTEGEVUS	86 000	-61 936	-49 000
20.5	Kohustuste võtmine (+)	248 000	150 000	116 000
20.6	Kohustuste tasumine (-)	-162 000	-211 936	-165 000
1001	LIKVIIDSETE VARADE MUUTUS (+ suurenemine, - vähenemine)	-145 125	-27 125	-256 340
		0		
	KULUDE JAOTUS TEGEVUSVALDKONNA JÄRGI	5 762 703	5 480 699	5 372 009
01	Üldised valitsussektori kulud	347 606	300 662	332 101
04	Majandus	448 288	410 990	534 021
05	Keskkonnakaitse	184 966	173 644	157 347
06	Elamu- ja kommunaalmajandus	227 875	190 065	233 867
08	Vaba aeg, kultuur ja sport	711 773	652 686	810 076
09	Haridus	3 106 195	3 077 144	2 605 603
10	Sotsiaalne kaitse	736 001	675 507	698 993
	MUUD NÄITAJAD	Aasta alguse seisuga		Aasta alguse seisuga
	Võlakohustused	1 135 438		1 073 526
	Vaba jääk ehk likviidsed varad	326 510		302 889

Lühikom- mentaar valla 2013. aasta eelarve juurde

Eelarve koostamisel on lähtutud järgmistest tähtsamatest printsiipidest:

- tulude-kulude planeerimisel ja kohustuste võtmisel on järgitud konservatiivsuse printsiipi;
- üksikisiku tulumaksu kasvuks on kavandatud 4,6% võrreldes 2012. aasta tegelikuga;
- maamaksu 2006. aastast kehtivaid määrasid (1,2% ja 2%) ei ole muudetud;
- saadavad toetused vähenevad võrreldes 2012. a tegelikuga 3,1%;
- personalikulud kasvavad keskmiselt 5%, elektrienergia kulud 25% ning vee- ja kanalisatsioonikulud 20% võrreldes 2012. a tegelikuga;
- jätkatakse laenude tagasimaksmist vastavalt graafikutele;
- tagatakse valla kodanike toimetulek riikliku toimetulekutoetuse ja valla erinevate toetusmeetmete kaudu;
- eelarvehandlite piires pööratakse rohkem tähelepanu valla teede, tänavate ja kõnniteede korrastamisele;
- valla keskmine töö- ja ametikohtade arv on 240, keskmine brutokuutõotasu 660 eurot;
- investeringuteks on ette nähtud 487 tuhat eurot.

Need on tähtsamad põhimõtted. Kuna eelarve koostamine on oma olemuselt optimeerimisprotsess, siis on lähtutud ka paljudest väiksematest põhimõtetest, et valla areng oleks võimalikult optimaalne.

Olev Liblikmann
vallavolikogu esimees

Muutuv muuseum

Hea meel on tõdeda, et Väike-Maarja muuseumi mõttetalgud “Muutuv muuseum” täitsid eesmärgi. 19. veebruari õhtul kogunes muuseumi klassituppa 34 inimest – kohal oli 7 vallavallavalikogu liiget, vallavalitsuse töötajaid, valla allasutuste juhte, seltside esindajaid, huvilisi, kirjutava meedia esindajaid.

Avatud ruumi meetodi kohaselt olid kohal õiged inimesed ja juhtus see, mis juhtuma pidi. Kõik välja öeldud mõtted pandi kirja. Mõttetalgutel püstitasime kolm küsimust: Kellele peaks olema suunatud Väike-Maarja muuseumi tegevus? Kuidas muuseumit väärtustada/elustada? Kuidas suurendada muuseumihuviliste ringi paikkonnas? Kaks viimast küsimust kippusid omavahel segunema. Allolev kokkuvõte kajastab ka kõiki neid vastuseid, mis saabusid kirja teel inimestelt, kes mõttetalgutele kohale tulla ei saanud.

Kohtumispaik mineviku, oleviku ja tuleviku vahel

Mõttetalgutel osalejad leidsid, et muuseumi tegevus peaks olema suunatud nii inimestele, kes arvavad, et muuseumit on tarvis kui ka neile, kes arvavad, et muuseumit pole tarvis. Talgulistele arvates vajavad muuseumit kõik inimesed erinevas vanuses lasteaialas-

kust ta enam välja ei saakski.

Jätkusuutlikkust väärtustamaks nähti muuseumit mitmete tänaste tegevuste jätkamises ja arendamises – internetinäitused, töötoad, kogude ja lugude digitaliseerimine (sh kartoteegid), sidemete loomine teiste muuseumidega, meie elu/pere lugude talletamine muuseumisse, muuseumi kaasamine kogukonna üritustele, muuseumi haridusprogrammid, noorte kaasamine muuseumisõprade seltsi tegevusse.

Oluliseks tõusis ja mõttetalgutele elevust tõi küsimus muuseumi finantseerimisest. Leiti, et muuseumile tuleks tagada järjepidev ja vastavalt eesmärkidele piisav finantseerimine. Muuseumi vormiline areng on hetkel võrdelises seoses valla arengukavast lähtuvalt 2013. aastaks planeeritud investeeringute rahastamisega vallaelarvest. Muuseumi sisuline areng on aga võrdelises seoses muuseumi töötajate arvu ja võimalusega kaasata vabatahtlikke ehk teisisõnu – küsimus on õhinapõhise tegevuse osakaalus. Veebruarikuu vallavolikogus langetatakse kultuuripärandi osas kaalukas otsus, kas siis positiivses või negatiivses mõttes. Tõstataks muuseumi tegevusvormi küsimus, mis on vajalik läbi käia ka edaspidise arutelu teemana, samuti muuseumi süstemaatiline, kõiki siht-

Ebavere mägi.

Olulise mõttena tõstatati Simuna kihelkonna materjali kogumine ja eksponeerimine ning muuseumi tegevuse laiendamine Pandivere koostööpiirkonnas, samuti muuseumi tegevust väljaspool oma maja – näiteks haridusasutustes.

Muuseumihuviliste ringi suurendamise võimalus on kultuuripärandi süstemaatilise kogumisprotsessi kaasamine ja infopanga loomine (vaimse) kultuuri(pärandi)valdkonnas tegutsejatest. Positiivse tulemuse annaks talgulistele arvates paikkonnas isikliku seose loomine paigaga, inimestega, esemetega, muistendite kaudu. Ettepanek on koguda lugusid paikkonnas elanud või elavatest inimestest, kes on omal ajal mingil alal olnud tähelepanuväärne. Isikulugu tuleks kindlasti siduda sünnikoduga, üldjuhul talu ja külaga. Kohaliku tähtsusega isiku loo võiks riputada üles muuseumi kodulehele Pandivere pärandkultuuri osakonnas vastava küla nimetuse alla. Laiemalt tuntud tegelase lugu vääriks avalikustamist rubriigis „Isikulood“. Praegustele elanikele annaks see võimaluse uhke olla põhjusel, et ka enne neid on siinkandis tublid ja teokad inimesed toimetanud.

Aktuaalse mõttena kõlas ekspositsiooni kaasajastamine (pakkuda huvi-

Mõttetalgud tõid välja muuseumi olulisuse ja kavandasid tegevussuundi muuseumi väärtustamiseks. Ilve Tobrelutsu foto.

test, vanaemade-vanaisadeni; turistid, külalised, kodu-uurijad, suguvõsauurijad, kollektsionäärid, teadlased, üliõpilased, käsitööhuvilised, kes võiks muuseumist leida huvitavad mustreid või inspiratsiooni; kultuurihuvilised laiemalt, piirkonna huvilised erinevates valdkondades ja erinevate elualade esindajad; ettevõtjad, kes võiks ideid ammutada näiteks loomemajanduse vallas; piirkonna seltsid oma eelkäijate looga tutvumiseks. Leiti, et muuseumi tegevus peaks olema suunatud ka neile, kes ei tea, et muuseum on olemas või, et neile on seda tarvis.

Muuseumi tegevus peaks olema suunatud tänasele ja homsele, olles kohtumispaigaks mineviku, oleviku ja tuleviku vahel inimestele, kes tahavad mäletada. Muuseumi tegevus peaks olema suunatud kõigile siin ja praegu – meile endile (oleme pärandi kandjad), sh muuseumisõpradele. Leiti ka, et muuseumi tegevus peaks olema suunatud museaalidele ja inimestele, kes tahavad vanavara ära anda. Tegevust võiks suunata veel kodunduse huvilistele; maadevastajatele, sportlastele (sh musklite võrdlus), raskejõustiklastele, õpetajatele ja kõigile headele inimestele.

Muuseumi väärtustamine

Väike-Maarja muuseumi väärtustamise üle aru pidades arvati esimesena, et muuseumi võiks laulu sisse panna,

grupe hõlmav turundamine, mis oleks üles ehitatud teemadele, tähtpäevadele, võimaluseks on annetuste kogumise kampaaniad.

Uute mõtetena pakuti välja VIPide ja ajastupõhiste teemaõhtute korraldamine (külalisteks näiteks volikogu esimees, õpetajad; teemadeks tähtpäevad, ajalooksündmused), katsutavad näitused ehk nn mulaažinäitused, mis võiks lastele erilisel huvi pakkuda; rändnäitused, nende koostamine ja laenutamine, näituste koostamine, kus oleks koos nii museaalid kui tänapäevased tööd.

Leiti, et viisiks väärtustada, on muuseumit külastada ja tuua siia ka oma külalised, valla külalised.

Ainuomase rõhutamine

Küsimusele – kuidas suurendada muuseumihuviliste ringi paikkonnas? – leidsime ühiselt järgmised vastused: rõhutada meile ainuomast, mis pakub huvi ka väliskülalistele - Georg Lurichi teema, Väike-Maarja kolhoosi lugu, Väike-Maarja parnass, Wiedemanni keeleauhinna ja emakeele hoidmise lugu (lisaks Arvo Krikmann läbi vanasõnade, Maie Kalda läbi kirjanduskriitika), UNESCO pärand, teadusajalugu (Lütke, Krusenstern jt), piirkonna tuntud inimesed – Kotlite perekond, Evald Tammlaan, Aino Voolmaa; huvitavad märgid looduses – Orguse meteoriidkraater, Kalevipoja hobuse jäljed,

tavat tegevust ka lastele, luua nõ lastenurk), osa näitusepindadest muuta vahetatavaks. Eesmärk on, et ka 100 aasta pärast teaksid inimesed, kuidas elati aastal 2013.

Võimalusena nähti veel museaalide eksponeerimist erinevates asutustes, seltsidele ja valdkondade huvilistele tegevusvõimaluse pakkumist muuseumis (nt näitused, teemaõhtud, pakkuda välja hea auraga mõttetalgute korraldamise tuba). Mõtteid mõlgutati ka muuseumibussi teemal, välja toodi võimalus koolibussis olevast ekraanist.

Huvi muuseumi vastu võiks kasvatada ka muuseumi väärtustajate/mitteväärtustajate esiletoomine – õpetaja, giid, “muuseumikoit”, muuseumirott/“muuseumurott”.

Suur tänu kõigile kaasamõtlejatele! Muuseumi mõttetalgud jätkame juba siis kui rohi on rohelisem ja taevast sinisem. Leian, et vajalik on läbi käia ka muuseumi tegevusvormi arutelu ning seejärel valmistada muuseumi arengukava koostamiseks ja kultuuripärandi kogumisaktisiooni korraldamiseks.

Mõtteid talguküsimustega seoses on jätkuvalt võimalus saata aadressil muuseum@v-maarja.ee

Marju Metsman

Väike-Maarja muuseumi juhataja

Väike-Maarja neiu Helina-Victoria Kruup avaldas raamatu „Unustatud operetipärl – Therese Raide“

Raamat räägib lauljast ja pianistist Therese Raidest, kes Hermine Marie ja August Masingu tütreina sündis 19. veebruaril 1921.

1944. aastal, mil Nõukogude Liit vallutas teistkordselt Eesti Vabariigi, põgenes suur osa Eesti kunsti- ja vaimuliidist okupatsiooni eest paku. Sel keerulisel ajajärgul algas Therese Masingu täheleand Estonia teatri lavalauadadel. Ilma erilise vokaalkoolita, vaid looduse poolt valmistatud häälega sai Theresest üleöö kunagise Estonia primadonna Milvi Laidi mantlipärija ja tolle aja operetisära elus-hoidja koos teiste staaridega, nagu Paul Pinna, Lully Wirkhaus, Paul Mägi, Georg Ots, Endel Pärn jt. Aastatel 1944–1948 säras Therese opereti kuldklassika

rollides, kui Estonia laval etendusid „Silva“, „Montmartre'i kannike“, „Kolm musketäri“, „Kõrvelaul“, „Kerjusüliõpilane“ jt.

Therese Raide on saatnud klaveril paljusid täna tuntud klassikalisi vokaliste. 1948–1978 oli ta Linda Sauli õpilaste kontsertmeister Tallinna Konservatooriumis. Hiljem tegutses ta muusikaõpetajana ja -ansambli juhina kultuurisõbralikus Kirovi nim. kalurikolhoosis. 1987. aastal alustas tegevust tema juhitud Muusikasalong, kes kogus kiiresti populaarsust, kümne tegutsemisaasta jooksul anti kokku viissada kontserti.

Sellest kõigest jutustab raamatu autorile proua Raide ise, sekka fotosid ja kaasaegsete mälestusi.

Kujundus Kadi Pajupuu
144 lk, fotod
Raamat ilmus Ühisrahastuse Hooandja, Vasalemma Vallavalitsuse ja paljude heade sõprade abiga.

Kirjastus SE&JS ja autor Helina-Victoria Kruup kutsuvad teid 25. märtsil kell 17.00 veebruaris ilmunud raamatu “Unustatud operetipärl – Therese Raide” esitlusele Tallinnas Estonia teatri talveaias.

Õhtut juhib Arne Miik, väikese eeskavaga esinevad estoonialased. Oodatud on kõik, kes tegid annetuse raamatu ilmumise heaks ja kõik kultuurihuvilised.

28. märtsil kell 17 00 on Väike-Maarja seltsimajas kul-

tuuriklubi õhtu. Kõlavad nii viisistatud kui viisistamata Helina-Victoria Kruup'i tekstid ning kaasahaaravad akordioni vahepalad.

Esinevad Helen Kirsi (vokaal), Helina-Victoria Kruup (vokaal), Madis Pilt (akordion) ja Martin Aulis (perkussioonid) - neli erineva muusikalise taustaga noort muusikut, kelle ühiseks nimetajaks on Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, kus nad kohtusid.

Raamatu „Unustatud operetipärl – Therese Raide“ autor Helina-Victoria Kruup võtab tutvustamiseks raamatuid kultuuriklubi õhtule kaasa. Raamatuid on võimalik kohapeal osta, hind 12 eurot.

Simuna lastelaul - 20

16. veebruaril toimus Simuna rahvamaajas kontsert „Laul peab kõlama“, millega tähistasime lastelaulu 20. juubelit.

Oli ilus oktoobrikuu päev aastal 1992, kui õpetaja Angela Raik kutsus kokku väikesed mudilased kodudest ja sellest ajast arvestame me lastelaulu järjepidevat tegutsemist Simuna rahvamaajas. Õige pea kostsid ka kenad neidude hääled, solistid võtsid kõrgeid noote, poisid tõid mehehääle majja ning lava täitis kenade dekoratsioonidega, et maha mängida mitmeid muusikale.

20 aasta jooksul on lasteringides osalenud natuke vähem kui 200 last, vahvaid kontserte ei jõua kokku lugeda. Ära on toodud toredaid auhindu nii oma vallas, kihelkonnas kui kaugemalgi. Suured tänud selle eest õpetaja Angelale, tublidele laululastele ja nende vanematele.

Soovin südamest, et teie laul jääb rahvamaajas kõlama veel pikkadeks, pikkadeks aastateks.

Auli Kadastik

Marju Metsman – kodukoha loo väärtustaja

Valla Aasta tegijaks 2012 nimetatud Marju Metsmanile kingitud klaasikunstnik Riho Hüti kujundatud teemakohase maalinguga vaasile on kirjutatud: Marju Metsmanile – kodukoha loo väärtustajale.

Kuidas on kulgenud Marju tee oma kodukoha väärsuste tundmaõppimisel, nende olulisuse mõistmisel, vajaduse tajumisel neid säilitada ja hoida ning kuidas on kasvanud ja süvenenud ühes noores inimeses sügav misioonitunne?

Allolev intervjuu avab veidi Marju isikust.

Kuidas ja millal hakkasid kodukoha vaimsed ja kultuuri-loost tähtsad väärtused Sinuni jõudma?

Oma koduste kaudu, vanaema kaudu. Juba siis kui oskasin küsida. Aastat ei mäleta. Vana-vanematest olen elus koos olnudki vaid emapoolse vanaemaga ja tagantjärele mõeldes – temas oli kõik nii võimsalt esindatud – oma aeg ja selle aja najal karastunud isiksus. Vanaemaga koos läksime pühapäeviti kirikusse, aasta oli siis 1990 või 1991. Mäletan, et proua Laumets mängis orelit. Kui vanemaks sain, oli esimene lugu, mille vanaema kapisahklit välja tõi, Väike-Maarja pastori Johannes Hiimetsa 1930ndatel aastatel Väike-Maarja kooli usuõpetuse tunnist kirja pandud Väike-Maarja kiriku lugu. Koos vaatasime vanu albumeid. Nii väga ootas, et saaksin kuulata lugusid vanast ajast.

Millal ja kuidas hakkasid tajuma, et siinkandis on varasemalt tegusid teinud tõeliselt suured vaimuhiiglased?

Nimesid mainis vanaema ja põgusaid lugusid õppisin tundma põhikooli ajal, kuid mõne olulise isiku tõelist suurst õpin tundma alles praegu. Pean siinkohal silmas just Märt Meost. Miskipärast on tunne, et ta on kuidagi ebaõiglaselt unustusse vajunud. Tema nime või nägu võib kohata küll seltsimaja jalutussaalis ja muuseumi seinal, kuid lood tema sisutihedast tegevusest on tänasele põlvkonnale kaduma läinud. Olen mõlgutanud mõtteid ühe väärika teose näol, mis tooks välja Märt Meose olulisuse siinse paiga kujunemisele.

Kuidas jõudsid muuseumini?

Aastal 1996 oli 6. klassi õpilastel kodukoha ajaloo tunnid muuseumis. Ellu Moisa viis neid läbi. 1997. aastal alustas muuseumis kodukoha giidide kool ja nii ma muuseumi juurde jõudsingi. Aastate jooksul aitasin muuseumis üht-teist teha ja olin abiks näituste koostamisel, õppisin tundma muuseumi varamut.

Kuidas oled mõjutatud kodu-uurija Eduard Leppiku tegevusest ja tema pärandiga tutvumisest?

Eduard Leppik oma põhjalikkuse ja süsteemsusega on tõsine eeskuju. Mida rohkem tema kogutud materjali ja selle kirjeldustega tutvun, mõistan, et kõik, mida ta tegi, oli suunatud tulevikku. Ta fikseeris omas ajas võimaliku tulevase aja tarbeks. Ja tal ei olnud kahju enda kogutud materjalidest järeltuleva põlvkonna heaks loobuda. See on ka minu mõte – omas ajas olla lüliks tulevase ajale. Et säiliks pärand ja teadmine, mis varem on olnud. Tänavu on Eestis kultuuripärandi aasta ja selle tunnuslause „Pärijata pole pärandit“ on eriti tabav. Kõike ei ole kunagi võimalik edasi anda, kuid suures osas jääb tead-

mine ikkagi püsima, kui leidub inimesi, kes selle vastu võtavad.

Mis ajendas Sind pärandkultuuriga sügavuti tegelema, pärandkultuuri objekte otsima, kirjeldama ja kaardistama?

Puhas huvi. Kes meist ei sooviks midagi uut või varjule jäänud avastada? Kindlasti oli oma osa ka soovis viibida looduses, õppida midagi uut, saada uus kogemus, mis aitaks edasi. Pärandkultuuri kaardistamise töö juures sain lõplikult kinnituse, et materjalid ja teadmised kultuuri-pärandist ja erinevatest paikadest, mida olin varasemalt kogunud, olid mosaiigi tükid, mis omavahel sobisid ja kinnitasid – ükski tehtud töö pole olnud asjata. Ja nii see on olnud juba 17 aastat. Kui ikka on tunne, et mõni materjal on oluline, siis tuleb see kokku koguda või üles kirjutada, sest see võib olla oluline tükk suures mosaiikpildis.

Milline roll Sinu elus on seltsitegevuses osalemisel?

Seltsitegevusel on oluline osa, kuid seda ei peaks üle tähtsustama. Seltsis, olgu mistahes alal, tegutsedes jääme ju ikka iseendaks. Seltsitegevus on minu jaoks inimeste tundmaõppimise koht. Nii leiad inimesed, kellega koos võid palju muuta suure hulga inimeste heaks, leiad head inimesed, kes väärtustavad siinset elukeskkonda ja inimesi. Siinne kant on seltsitegevuseks erakordselt viljakas pinnas. Nii nagu see oli enne Teist maailmasõda, on see ka praegu nii.

Milles näed Väike-Maarja muuseumi osa meie kodukoha loo väärtustamisel ja siinse rahva tuleviku-arusaamade kujundamisel – ehk kuidas panna muuseumivara meid paremini teenima ja meie väärtushinnanguid kujundama?

Alustan sellele küsimusele vastamisega veidi kaugemalt. Kõik on vaba tahte küsimus. Julguse küsimus olla millegi poolt. Inimestena on alati valik. Otsustada üht või teistviisi. Mitmed mu tuttavad on öelnud, et näen maailma mustvalgena. Olen kas poolt või vastu. Otsustasin juba kaua aega tagasi enda jaoks ära olulise – olenki vaid poolt. Võib siis ju küsida, mille poolt ma olen? Olen mõtete ja väärtuste poolt, mille edasikandumisse või püsimajäämisesse usun. Olen arusaamise, mõistmise ja mõtestamise poolt. Ei ole mõtet ennast kulutada. Maailm kulutab meid niigi ja teeb seda halastamatult. Enda sisemuses ei peaks me küll konflikte juurde tekitama.

Muuseum, nagu mistahes (vaimu) kultuuriasutus, kõnetab meid (kogukonda või maailma) just nende inimeste läbi, kes selles töötavad. Oluline on nende inimeste sisemine motivatsioon ja julgus.

Muuseumil on paikkonna pärandi väärtustamisel suur osa. Võtmesõnadeks on siin loovus ja vabatahtlikkus – kuidas viia edasi põlvkondade aegumatuid tõesid nende inimeste kaudu, kes täna kogukonnas elevad ja nende vahendite abil, mis meil täna kasutada on.

Oluline on, et inimesed ise tunnetaksid ennast kogukonna liikmetena ja siinse loo, ka oma pere loo kandjatena. Lugu on väärtus. Väärt loost on midagi õppida. Muuseum ongi lugude kogum. Väärt lugude kogum.

Küsis **Ilve Tobreluts**

Marju Metsman valla aasta tegija tunnistuse ja auhinna. Ilve Tobrelutsu foto.

Eduard Wiiralt ja Väike-Maarja

Eduard Wiiralt (kodanikunimi Eduard Viiralt) sündis 20. märtsil 1898. a Peterburi kubermangus Tsarskoje Selo kreisis Gubanitsa vallas. Kunstniku isa Anton Wiiralt on pärit Järvamaalt Esna vallast. Peale sundaja teenimist tsaari sõjaväes leidis ta tööd Robidetsi mõisas, mis asus Peterburi kubermangus. Seal sündisid ka Eduardi vennad Oskar ja August. Kalitino külas käisid poisid kohalikus algkoolis.

1909. a asus perekond Järvamaale, kus isa sai valitseja koha parun von Schillingile kuuluvas Varangu mõisas. Tänapäeval jääb kunagine mõisasüda Lääne-Viru maakonda Väike-Maarja valla territooriumile. Wiiraltite kodu Varangul asus mõisalahedases puumajas (kuni 1997. a metskonna hoones). Poisid õppisid algul Koeru haridusseltsi koolis. Koolis märgati Eduardi kunstihuvi, teda toetas õpetaja Markus, kellest poiss teinud oma esimese portree. 1913. a panid vanemad poisid Koeru saksa erakooli. Õppetöö koolis toimus kahes klassis, mis omakorda olid jaotatud kaheks astmeks. Ajalugu ja geograafiat õpetati vene keeles, teisi aineid (loodusõpetust, matemaatikat, usuõpetust jm.) saksa keeles. Isegi vahetundides ei tohtinud omavahel eesti keeles rääkida. Fakultatiivainena oli õppekavas ka prantsuse keel. Kooli lõpuks oli Eduardil kolm keelt praktiliselt suus.

Eduard olevat olnud kooli parim õpilane, eriti tugev matemaatikas, keeled teda ei huvitanud. Nagu paljud tolleaegsed poisikesed, olid vennad vaimustuses Georg Lurichist ja Aleksander Abergist ning harrastasid aktiivselt tšesteporti. Kahest raudlatist laskis ta Varangu külasepal tšestekangi valmistada ning harjutas sellega Koerus Koidu maja hoovis, kus Wiiraltite poisid korteris olid. Koolitee tavatse nud ta läbida joostes.

Wiiralt paistis teiste hulgast silma kirgliku huviga joonistamise vastu. Ta fantaseeris, jäädvustas kaasõpilasi, käis loodusest joonistamas. Tema varasemad dateeritud joonistused pärinevad 1914. aastast. Need olid värvilise pliiatsi ja akvarelliga tehtud etüüdid seentest, motiivid Varangult. Foto vahendusel on meieni jõudnud sporditeemalise plakati või brošüüri kujunduskatse sangpommi tõstjatest.

1913-1914 tegid Eduard ja vend Oskar läbi kooli kõik neli astet. Isa lootis vanemast pojast ametipärijat koolitada, kuid temast polnud teiste kamandajat. 1915. a saadeti ta Tallinna

Eduard Wiiralt. Tamm.

Eduard Wiiralt. Virve.

Eduard Wiiralt lapsepõlvkodu Varangu mõisa valitsejamajas.

masinakirja õppima, et ehk saab temast kantseleiametnik. Võitis siiski poisi enda tung ja tahe. Sama aasta sügisel saatis Eduard vanematele tutvustava kaardi Tallinna Linna Kunsttööstuskooli ja sealse te õppimisvõimaluste kohta. Kool oli viie aastane ja andis joonestaja või käsitöö- ja joonistusõpetaja kutse. Vanemad nõustusid koolivahetusega ja Wiiraltist sai kunsttööstuskooli õpilane. Wiiralt olnud vaikne ja uje, kuid väga kiindunud raskejõustikku. Spordiseltsist „Kalev“ toodi kunsttööstuskooli saali maadlusmatid ning Lurich andis seal tunde vanematele õpilastele, kelle hulgas ka Wiiralt oli.

Wiiralt kunstianne ilmn es varakult ja ta osales aktiivselt koolielus. Esimesi tugevamaid impulsse sai Wiiralt Nikolai Trigigi kunstist, kuigi tolleaegne õpetajate kaader oli väga tugev, suurem osa neist oli Peterburis õppinud.

Tallinna Kunsttööstuskooli Wiiralt ei lõpetanud, kuna peale tuli Saksa okupatsioon ja revolutsioon. Vabadussõja puhkedes astus Wiiralt 1918. a vabatahtlikult Tallinna Kooliõpilaste pataljoni, millest moodus-

tati 2. Soomusrongidesantmeeskond. Rindel oli noor kunstnik kuni 1919. a märtsini, mil kooliõpilased toodi tagasi Tallinna.

1919. a sügisel astus ta Tartu kunstikooli Pallas. Sõda küll käis, kuid vabal ajal jätkas ta kunstõpinguid. Õppis graafikat ja skulptuuri Anton Starkopfi ja Jaan Koorti juures.

1922-1923 jätkas Wiiralt oma skulptuuriõpinguid Pallase stipendiaadina Dresdeni Kujutava Kunsti Akadeemias. Seal õppis ka vasegravüüri. 1924. a lõpetas Pallase graafiku ja kujurina. Kaks semestrit töötas Pallases graafiliste tehnikate õpetajana, seejärel suundus Pariisi. 1938. a viibis Marokos, teise maailmasõja ajal Eestis. 1944. a sõitis oma näitustega põhjamaadesse, 1946. a asus lõplikult elama Pariisi. Suri 55aastasena Pariisis. Maeti 12. jaanuaril 1954. a Pere-Lachaise'i kuulsuste kalmistule.

Tema loomingupärand on väga suur. Juba ainult Eesti Kunstimuuseumi graafikakogusse kuulub ligi 3300 teost. Kuulsaimad neist: „Põrgu“, „Kabaree“, „Jutlusestaja“, „Lamav tiiger“, „Eesti neu“, „Viljandi maastik“, „Virve“ jpt.

Mark Soosaar on teinud Eduard Wiiraltist filmi „Maised ihad“ ning Rein Raamat filmi „Põrgu“.

Tänavu möödub Eduard Wiiralt sündinist 115 aastat.

Irma Raatma

Helene Roos

1923 – 2013

5. märtsil lahkus meie hulgast igavikuteele Väike-Maarja keskkooli eesti keele ja kirjanduse õpetaja aastatel 1951 ja 1957-1980 Helene Roos.

Pühendunud õpetajatöö kõrval oli Hele (Helene) Roos osav värsimeister. Tema luule on väga südamlik, looduslähedane ja ehe. Eesti keele õpetajana oskas ta hästi kasutada meie emakeele rikkalikke, kauneid ja luulelisi vorme. Tema luule oli lihtne, ladus ja hingekeeli puudutav.

Üle elu käis surmatuul vinge,
Sinu ajast sai ajatu tee,
aga mälestus alles jääb hinge –
meie päevades helendab see,
heites ühele tõele valgust:
tehtud hea jääb alati heaks.
Leinas lohutus usume algust –
mullast sünnid kord meespeaks ...

Virve Osila

Hele Roos oli esimeste Pandivere päevade kontsertide vahetektide autor ja tema luulet on loetud-avaldatud siinkandis mitmetel puhkudel. Tema sõnadele on viisistatud Väike-Maarja gümnaasiumi hümn.

10 aasta eest koguti valik Hele Roosiloomingust ja pandi tema 80. sünnipäevaks kokku luulekogumik.

Aitäh Sulle, Hele Roos, Sinu panuse eest Väike-Maarja kultuurilukku.

Väike-Maarja gümnaasiumi hümn jääb Sind alati väikemaarjalastele meenutama.

Aastapäevaks

Hele Roos

Aeg ei suuda mälestusi viia,
millel kargas lapsepõlve värv.
Kauge helin kutsub neidki siia,
oimudel kel hõbedane härm.

Refr:

Ja kuigi ümberringi uut näed igal pool,
kuid kostab juba läbi aastasaja
siin ikka rõõmus koolikella kaja
sind täna kuulates mu süda taas on noor.

Koolisõprus tundub meile püha,
emaarm ja õpetaja hool.
Kaasas mälestustes kandnud üha
oleme sind, armastatud kool.

Metsal siin on kodukeelne kohin,
Ebavere nõlval sügiskuld.
Hea, mu kodupaik, et jälle tohin,
viia sinu lätteil elutuld.

Hele Roos. Foto 1957. aastast.
Väike-Maarja muuseumi kogust.

Stiilinädal 2013

Kiviaegne õpetaja Kull.
Ly Ipsbergi foto.

küünlakuu päevadel.

Esmaspäeval sai minna ajas tagasi ja näha kiviaja elanikke. Teisipäeval said õpilased ning õpetajad meenutada oma noorusaega, stiiliks oli lasteaed. Kolmapäeval võis oma sõbraga samavingeks muutuda ja kaksikutepäevast osa võtta. Neljapäev oli sõbrapäeva raames armastuse päev. Reedel aga näis, nagu

N a g u
j u b a
t r a d i t s i o o
n i k s
o n
s a a n u d
v a n a d e
k o d u ,
k u n a
s t i i l i
o l i
v a n a k e
s e d .
K u i g i
s t i i l i n ä
d a l
o n
v a h v a
t r a d i t
s i o o n ,
m i s
m u u d a b
k o o l i p ä e v a d
v ä h e m
ü k s l u i
s e m a k s ,
j ä ä b
s t i i l i n ä d a l a l
i g a
k o r r a g a
o s a l e j a i d
v ä h e m a k s .
S e e t ö t t u
t e e b
V ä i k e - M a a r j a
Õ p i l a s e s i n d u s
s t i i l i n ä d a l a t e
k o r r a l d a m i s e g a
v ä i k e s e
p a u s i .
I l l u s a t
k e v a d e t !

Pensionär Villem Sepping.
Ly Ipsbergi foto.

Johannes Richard Sepping

Gümnaasium osales rahvusvahelisel õigekirjavõistlusel

The World Education Games on globaalne veebisait, kus üle maailma saavad õpilased end arendada ja osa võtta võistlustest inglise keele õigekirjas, matemaatikas ja loodusteaduse alastes teadmistes. Võistlused toimuvad neljas vanuserühmas ning igal õpilasel on 50 katset, mis tuleb sooritada 48 tunni jooksul.

Väike-Maarja Gümnaasium osales sellel võistlusel esimest korda. 5. ja 6. märtsil toimunud rahvusvahelisest õigekirja võistlusest "International Spelling Competition" võtsid osa gümnaasiumiosa ning 5. ja 7.a klassi õpilased, kes suutsid konkureerida rahvusvaheliselt märkimisväärsate tulemustega ning saavutasid silmapaistvaid kohti. 11-13 aastaste õpilaste hulgas oli meie

Silver Sepp käis fantaasiapillidega Väike-Maarjas

Teisipäeval, 5. märtsil toimus Väike-Maarja seltsimajas 1.-6. klassi õpilastele mõeldud muusikalektorium „Silver Sepp ja fantaasiapillid“. Muusik ja laulja Silver Sepp näitas meile erinevaid vahvaid asju, et näidata, et ka tavaliste asjadega saab muusikat teha.

Õpilased said aktiivselt kontserdil osaleda. Näiteks kutsuti õpilased lavale ning paluti neil pea kohal valget plastikust toru keerutada, mis tekitas tuule sarnase heli. Samal ajal puhus Silver Sepp flöödi taolist pilli ja tekitas uue heli. Kahe heli koos kõlamine tekkis väga huvitav „muusika“.

Veel saime teada, et trumme saab edukalt asendada jalgratta kummi ja kodaratega. Ning ka viiuli asemel saab kasutada ratast. Kui viiulipoognaid aeglaselt ja sujuvalt vastu kodaraid hõõruti kõlas see küll imelikult, aga oli ikkagi tore. Muusikainstrumentidega kasutas Silver Sepp veel lipujalga, veepudelit, torusid, kühlvit ja pastakat. Selgus, et muusikat saab teha peaaegu kõigega, mis meie ümber leidub.

Kokkuvõttes oli see tore ja meelde jääv üritus.

Laua Leiten

Väike-Maarja Gümnaasium, 5. klass

Gümnaasiumi õpilased olid ühiskonnaõpetuse olümpiaadil edukad

8. veebruaril viidi läbi III üleriigiline ühiskonnaõpetuse olümpiaadi elektrooniline eelvoor, milleks valmistusid ka Väike-Maarja Gümnaasiumi õpilased 9. klassidest.

Õpetaja Kristi Põdra juhendamisel tehti selgeks järgmised teemad:

1. Finantskohustused ja -õigused Eestis (maksupoliitika, trahvid, riigilõivud jne)
 2. Täidesaatev võim Eestis (valitsus, ministeeriumid, maavalitsused, ametid jne)
 3. Kohalik omavalitsus Eestis (omavalitsusüksuste ülesanded, organid, rahastamine jne)
 4. Eesti Vabariigi põhiseadus
- Eelvoorus olid õpilased edukad. Maakonnas saavutati 44 õpilase seas tubli tulemus: Kaspar Bork II koht, Hannamari Soidla III koht, Rait Läänemets IV koht, Siim Salla V-VI koht, Laura Kuusemets VII-IX koht, Riki-Brigita Mitt XVII koht ja Teele Vililberg XXI-XXII koht.

Kaspar Bork on üks 30-st õpilasest, kes kutsuti edasi üleriigilise ühiskonnaõpetuse olümpiaadi lõppvooru. Hoiame kõik koos 20. märtsil Kasparile pöialt!

Tuuli Saksa

Fantaasiahelide tekitamine pakkus põnevust. Ly Ipsbergi foto.

Fantaasiahelide allikatest Silver Sepp puudust ei tunne. Ly Ipsbergi foto.

Olümpiaad Briti pop-kultuuri kohta – Juubeli aastad

8. märtsil toimus Pärnu Ühisgümnaasiumis vabariiklik olümpiaad Briti pop-kultuuri kohta. Antud võistlus on mõeldud gümnaasiumiõpilastele ning toimub iga kahe aasta tagant. Seekordne olümpiaad oli pühendatud kuninganna Elizabeth II 60. troonijubelile ning Briti pop-kultuurile. Kokku osales 17 3-liikmelist võistkonda.

Olümpiaad koosnes kahest osast. Viktoriini küsimused puudutasid kolme valdkonda: Londoni olümpia, Biitlid ja James Bond. Küsimusi oli mitmesuguseid, näiteks „Mitu korda on Londonis olümpia olnud ja mis aastail?“. Küsiti näiteks ka medalite ja spordialade kohta. Bondi teemal küsiti nende pere motot, pikimat Bondi osatäitjat ja mitu korda kindel näitleja on Bond olnud. Biitlite teemas oli küsimusi nende albumite, esimeste ja viimaste laulude kohta, taheti teada bändi liikmete ütlusi ning isegi laulude sõnu.

Võistluse teises osas kanti ette kuninganna Elizabeth II-le pühendatud kõned ja luuletused, mis tuli kodus ette valmistada. Ettekandmisele tuli 8 väga erinevat kõnet – otsesed pöördumised

kuninganna poole, eluloo kirjeldused jne. Kõnevõistluse võitnud meeskonna kõne koosnes kolmest erinevast kõnest, kuninganna Victoria, Elizabeth II ema ja Cathrine Middleton'i soovid ja tänusõnad Elizabeth II-le.

Teised 9 rühma tegid luuletuse või räpplo, mille teema oli samuti „Ode to the Queen“ ehk „Ood kuningannale“. Oli rahulikke ja ilmekaid ettelugemisi, samas mängiti ka pilli ning räpiti kogu luule ette.

Väike-Maarja Gümnaasiumist osales olümpiaadil 2 võistkonda. Võistkondadesse kuulusid Kätlin Kaare, Argo Metsaru, Rauno Kuusemets, Jõrgen Kivila, Johannes Richard Sepping ja Ainri Tarassov. Õpilasi juhendas õp Tuuli Saksa.

Kokkuvõtlikult oli väga edukas päev, õpiti uut kogu Briti kultuuri kohta. Kõik osalejad said rinnamärgi, kus on peal Eesti ja Briti lipud.

Jõrgen Kivila

Väike-Maarja Gümnaasium, 11. klass

Pildil on väljavõte gümnaasiumi esinduse kõnet saatnud slaidiprogrammist.

Ära ela raamis

Esmaspäeva hommikul algas koolipäev Kiltsi koolis Antti Kammiste ja Madis Kari kontserdiga „Klassikast saab läbi džässi pop või hip hop ehk ära ela raamis...“.

Sel õppeaastal on koolikontsertide raames toimunud igal veerandil vähemalt üks kontsert, mille kaudu rikastuvad meie õpilaste muusikakogemused ja täiustuvad teadmised õppeprogrammi-des ette nähtud piiridest kaugemale.

Meeleolukat kontserti täiustasid pillimeeste kutse peale ja õpilaste ettepanekul õpetajate Kati ja Taneli poolt tantsitud „Vanaisa polka“. Antti Kammiste sõnul tegi Kiltsi kool ajalugu, sest seni pole ühelgi eelneval kontserdil tantsuks läinud. Õpilastele meeldis kontsert väga. Allpool mõned 7. klassi õpilaste arvamusel.

Bronek: „Antti Kammiste mängis mingit väikest pilli, mis oli samuti klahvidega nagu klaver. Sinna tuli aga toru kaudu sisse puhuda, et häääl välja tulleks. Pilli nimi oli meloodika.“

Eneli: „Antti Kammiste ja Madis Kari tutvustasid meile meloodikat,

plokkflööti, klarneti ja saksofoni. Mulle meeldis nendest kõige enam meloodika, sest seda väikest klaveri sarnast pilli sai mängida ainult siis, kui pilli küljes olevasse torusse puhuda.“

Tegime ka väikese rollimängu käitumise kohta sümfonia-kontserdil. Sellega tulime kenasti toime ning saime kiituse osaliseks.

Margot: „Kontserdil mängiti tuttavat muusikat – Kuujõgi, Rap-sodi In Blue, Roosa Panter jt. Samas saime ka erinevate heliloojate ja muusika-instrumentide

kohta rohkem teada. Esinejad soovitasid meil rohkem õues käia, muusikaga tegeleda, pillimängu õppida ja inimes-tega suhelda.“

Anu: „Minule meeldis see kontsert väga, sest mõlemad esinejad võtsid asja vabalt ning tegid nalja. Ma olesin neid kauemgi tahtnud kuulata, aga nad pidid edasi järgmisele kontserdile sõitma. Tahaksin neid kunagi veel meie kooli saalis esinemas näha.“

Merje Leemets

Õpetajad Kati Hiir ja Tanel Kännik hoog sal polkakaarel. Merje Leemetsa foto.

Lauluvõistlus

7. märtsil, päev enne naistepäeva toimus Kiltsi Põhikoolis lastelauluvõistlus. Kooli pisut alla 60 pealisest õpilasperest esinesid soololauluga 18 õpilast. Seega peaaegu igal k o l m a n d a l lapsel oli julgust ja tahtmist teistele esineda.

Muusika-tunnis harjutati mikrofoniga laulmist enne seda mitu nädalat ning kõik soovijad ja paremad viisipidajad said käe valgeks, või õieti hääle kõlavaks.

Kuuenda tunni ajal kogunes koolipere saali ning kooli-juht soovis väikestele ja suurematele lauljatele okast kurku. Lauljaid hindas kolmeliikmeline žürii, mis koosnes ühest õpetajast, ühest lasteaiatöötajast ning muusikalembesest õpilasesinduse esimehest. Oma hinnangu lauludele andsid ka õpilased, lastes neile meeldinud esituste järel aplausil eriti valjusti ja pikalt kõlada.

Suuremale osale õpilastest oli lauluvõistlus esimene kord, kui nad said üksinda publiku ees mikrofoni laulda. Võttes arvesse, et kõlarist kostab häääl

Laulmas on V klassi õpilane Birgit Miadzielec. Merje Leemetsa foto.

teistmoodi ning vajab ka teistsugust juhtimist kui mikrofoni laulu puhul, võib öelda, et kõik said oma ülesandega hästi hakkama.

Suur rõõm oli näha, et esines ka mitu esimese klassi õpilast ning mõnigi laul oli väga kaasaaharav. Kui žüriil oleks olnud võimalik anda ka nunnupunkte, oleksid noorimad ilmselt olnud võidumehed. Laste puhul on alati hea näha siirust ja vankumatut julgust, mis nii mõnelegi muidu ilusti laulvale vanema kooli-laslele hädasti ära kuluks. Nooremate hulgas oli ka mitu poissi, kes oma laulhäälel kõlada lasksid.

Laulupäev näitas, et ehkki paremini tuli esinemine välja neil, keda varemgi mitmel puhul koolis esinemas on nähtud, on potentsiaali mõnel teiselgi õpilasel ja jääb loota, et neil jätkub julgust ja sihikindlust oma lauluandi arendada.

Mari-Vivian Laht

Kiltsi koolis jätkub õpilaskohviku traditsioon

Õpilaskohviku traditsioon on meie Kiltsi koolis juba mitme aastane. Sellel õppeaastal oli 7. klassi kord kohvikut korraldada. Kaheksandalt klassilt saime algkapitali ja mitmeid soovitusi, kuidas kohvikut ette valmistada – nemad majandasid oma kohvikut eelmisel aastal.

Selle õppeaasta esimene kohvik toimus isadepäeval. Kuna valmistusime esimest korda iseseisvalt kohvikut avama, siis oli sekeldusi palju. Pidime mõtlema, organiseerima ja kalkuleerima, et kohvikut õigel ajal avada. Arvestasime müüdavate saiakeste või koogitükkide maksumust, katsime laudu, kirjutasime hinnakirja. Kui lapsevanemad ja kaasõpilased pärast kontserti kohvikusse jõudsid, läks asi veelgi kiiremaks. Igaüks soovis midagi osta ja siis tuli rakendada peast arutamise oskusi, et küsida või tagasi anda piisavalt raha. Mitmel korral arvutasid lapsevanemad meist kiiremini.

Pärast jõulupidu oli meil samuti kohvik. Panime laudadele küünlad ja mängima meeleolumuusika. Nii mõnedki lapsevanemad istusid kohvikus pikalt ja suhtlesid omavahel.

Sõbrapäeva kohvik oli samuti tore,

siis saime kahel vahetunnil pakkuda kaasõpilastele ja õpetajatele suupäraseid magusaid ja soolaseid küpsetisi. Varsti on tulemas meie viimane kohvik, mis toimub emadepäeval.

Kõige rohkem meeldis meile kohvikute juures raha teenimise võimalus, et siis koos klassiga midagi lõbusat ette võtta. Kuna me eelmisel suvel käisime koos klassiga rattamatkal, siis plaanime ka sel aastal kohvikute eest kogutud raha kulutada rattamatkale.

Neile, kes kohvikus leti ääres seisis, meeldis kõige rohkem kaupade raha vastu vahetada ja nii mõnelegi meeldis ka salaja maiuste nosimine. Kahju on järgmisel aastal õpilaskohviku korraldamisest loobuda, kuid arvame, et ka järgmistel klassidel on vaja sellist kogemust.

7. klass

Pilk kohvikusse. Merje Leemetsa foto.

Helkurikoolitus

Õpilaste teadlikkuse suurendamiseks ja ohtlike olukordade vältimiseks korraldas Maanteeamet 24. jaanuaril õhtusel ajal Kiltsi Põhikooli 3.-6. klassi õpilastele helkurikoolituse Vao - Kiltsi mõisa teel.

Koolituse eesmärk oli teavitada õpilasi helkuri vajadusest. Koolituse raames korraldati üle elementaarsed käi-

tumis- ja liiklusreeglid maanteel.

Õpilased läbisid erinevaid katseid, mis aitavad mõista helkuri kandmise vajalikkust. Vaadati, kuidas näeb autojuht tumedasse riietatud jalakäijat ning kas vastutuleva auto tuled parandavad nähtavust või hoopis raskendavad seda. Lõpetuseks oli „musta nuku“ katse, mis ehmatas lap-

si ning muutis neid sõnatuks. Kellel veel helkur puudus, siis sai ka selle, et pimedas nähtav olla.

Helkur on vajalik!

Kiltsi Põhikooli õpetaja
Marje Kert

Väike-Maarja seltsimajas peeti Eesti eriolümpia sportlaste tänuüritus

26. veebruaril toimus Väike-Maarja seltsimajas 2012. a Eesti eriolümpia sportlaste tänuüritus.

Sündmuse korraldas MTÜ EO Eesti Ühendus. Ühendusse on koondunud intellektipuuetega inimeste koolid ja hoolekandeesitused.

Tänuürituse peakorraldajaks oli Porkuni kooli kehalise kasvatuse õpetaja ja MTÜ EO Eesti Ühenduse juhatuse liige Evelyn Himma.

Tänu avaldamiseks oli Väike-Maarja seltsimaja kokku kutsutud igast ühendusse kuuluvast asutusest 2 parimat sportlast, kokku oli kohal umbes 80 sportlast ja nende saatjat.

Sportlastele esinesid Tamsalu tantstrupp KAIREE, Väike-Maarja muusikakooli vilistlane, pianist Taavi Luik ja Kaspar-Ikevald Rannapi ansambel Scooby-Doo.

Suupistelaua valmistas Väike-Maar-

ja õppekeskus.

MTÜ EO Eesti Ühenduse juhatuse esimees Urmas Paju tänas Väike-Maarja vallavalitsust, kes võimaldas sündmust korraldada seltsimajas rendipriilt, mis on projektipõhiselt toimiva organisatsiooni jaoks väga suur abi.

Tiina Rumm

Väike-Maarja seltsimaja

Väike-Maarjas sai näha Naiskodukaitset tutvustavat filmi „Liiliarist“

Eesti Vabariigi 95. aastapäeva aktuse lõpus näidati Väike-Maarja seltsimajas suurimat naisorganisatsiooni – Naiskodukaitset tutvustavat dokumentaalfilmi „Liiliarist“.

44 minuti pikkune film, mille režissöör ja toimetaja on Erik Boltowski, annab põgusa ülevaate Naiskodukaitse ajaloo, tänapäevastest tegevusaladest ning liikmeskonna mõttelaadist.

Film kajastab mitmeid Naiskodukaitse 80. juubeliaastal toimunud sündmusi, muuhulgas naiskodukaitsjate tuletoojate vastutusrikkaid hetki Võidupüha paraadil ning naisvõistkonna pingutusi Erna retke läbimisel. Lisaks on kasutatud ajaloolisi kaadreid Naiskodukaitse ennesõjaegsetest kogunemistest ning intervjuusid mitmete

organisatsiooni jaoks oluliste inimestega. Selle ühtsete eesmärkide nimel tegutseva organisatsiooni liikmete eripalgelisus avaneb kahe portreeritava – Järva ringkonna esinaise Maire Arro ning Tartu ringkonna liikme Kristiina Karu – tegemiste ja mõttemaailma kaudu.

Naiskodukaitse on 1927. aastal loodud ülemaaline vabatahtlik naisorganisatsioon, mis annab oma panuse riigikaitse ja ühiskonna arengusse läbi Kaitseliidu toetamise, kodanike harimise ning isamaaliste traditsioonide hoidmise. 2012. aasta lõpu seisuga kuulub Naiskodukaitse üle 1800 liikme.

Kristel Kitsing

Tourest 2013

Iga aasta veebruarikuus toimub Tallinnas rahvusvaheline turismimesse TOUREST, mis toob kokku rohkesti turismifirmasid-tutvustajaid-pakkujaid, aga ka palju turismihuvilisi.

Väike-Maarja vald on oma turismiinfoga neil messidel juba ligi kümmekond aastat osaline olnud ja püüdnud oma paikkonda laiemalt tutvustada. Meie vald ongi pea ainuke või vähemalt üks väheseid omavalitsusi maakonnas, kes messidel osaleb. Siinseid huviväärsusi on tutvustatud mitmel erineval moel, mõnikord ka n-ö paikkonna elavaid legende Georg Lurichit ja admiral Adam Johann von Krusensterni kaasates.

Tänavusel messil olid meie kandi tutvustaja-rollis Kadri Kopso, Liivika Harjo ja Madis Michelson. Messimaterjali ettevalmistamisele ja messikäigu õnnestumisele aitasid tublisti kaasa Ene Preem ja Marju Metsman.

Liivika Harjo (L.H.) ja Kadri Kopso (K.K.) jaoks oli see esmakordne messikogemus. Püüame alljärgneva küsimustiku abil nende kogetut ja messil nähtust-kuuldust osa saada ning leida üht-teist kasulikku ja õpetlikku ka paikkonna edasiseks tulusaks turundamiseks.

Millised on vahetud üldised muljed messilt?

L.H.: Muljed on väga head – väga palju messikülalastajaid, rohkelt meie piirkonnast huvitatuid, põnevad ja hästi ettevalmistatud eksponeendid ning väga olulised on need inimesed, kellega sa koos messile lähed ja messiks ettevalmistusi teed. Aitäh Kadri!e, Madisele, Enele ja Marjule! Tore oli koos nendega töötada!

K.K.: Messil oli väga palju rahvast, käis tihe seimine ja ühkkond oli väga tegus. Omal olid käed-jalad pidevalt tegemist täis ja ega ise ei jõudnudki väga palju ringi käia ja vaadata. Valdava osa külalastajatest oli Eestist. Väliskülalastajad tundusid põhiliselt olevat Lätist ja Venemaalt, Soomest vähem.

Millist tutvustavat materjali teil messile kaasa võtta oli?

L.H.: Kaasas olid voldikud meie piirkonna vaatamisväärsuste ja matkaradade kohta, seltsimaja juubeliks välja antud raamat, Struve geodeetilise kaare teemalised kruusid ja taldrikud ning Kaarli talu küpsised.

Millal kaasasolevast materjalist kõige enam minekut oli?

L.H.: Kui natuke naljatada, siis kõige enam minekut oli Kaarli talu küpsistel. Aga kui ilma naljata edasi rääkida, siis ongi see väga oluline küsimus, millega inimesed oma laua juures peatuma saada. Toit on üks väga ahvatlev põhjus, miks peatuda, ning siis on juba teisel pool lauda oleva inimese käes kord, et toidult viia jutt oskuslikult sellele, miks tegelikult messile minnakse. Voldikutest jagasime kõige rohkem Kiltsi lossi ja Äntu matkaradade voldikuid.

K.K.: Kiltsi lossi ja Äntu matkaradade vastu tunti väga suurt huvi.

Millie vastu siitkandist suutsite huvi äratada?

L.H.: Need kaks – Kiltsi loss ja Äntu matkarajad – olid ka need, millest me kõige rohkem rääkisime.

Kas küsiti infot ka millegi konkreetse kohta?

L.H.: Minule meenub kohe üks väga konkreetne küsimus seoses Lurichi mälestuse eksponeerimisega, et millal kerkib Väike-Maarjasse Lurichi skulptuur.

Kuidas tundus, kas meie piirkonda teatakse-tuntakse millegi põhjal või paistis kõik külalastajatele võõras ja kauge olevat?

L.H.: Mina küsisin mitmelt külalastajalt, et kui ma ütlen Väike-Maarja, mis siis meenub, ning vastuseks sain mitmel korral, et Väike-Maarjas on kirik, mis kaotas tormis on torni. Väike-Maarja seostub inimestele ka Lurichiga. Väike-Maarjat tuntakse ka selle poolest, et siit on läbi sõidetud või et aastas korra tullakse surnuaiale oma esivanemate haudadele.

Valdavalt meid siiski ei tunta ning meil on kindlasti veel palju tööd teha, et ennast inimeste mälestustesse sätida.

Kas õnnestus kontakti luua ka mõne turismifirmaga, kes oleks potentsiaalne turismigruppide siia kanti tooja-suunaja?

L.H.: Väga kindlaid kontakte me ei loonud. Küll aga on mõned väiksemad huvilistegrupid sellel aastal siia kanti kindlasti tulemas.

Liivika Harjo turismimesil.
Foto: Lääne-Viru Turism.

K.K.: Tänavusuvistel Tallinna merepäevadel on purjelaev Krusenstern taas Tallinna sadamas. Lennusadama kaubandus-turundusjuht pöördus meie poole koostöösooviga. Purjelaevalt käib selle kolme päevaga läbi umbes 10000 külalastajat. Oleks väga hea, kui laeval oleks jagada Kiltsi lossi ja Krusensterni kohta teabematerjali ning anda infot, soovitusi ja viiteid selle kohta, milliseid paiku Krusensterniga seoses Eestis külastada. Väga hästi sobiks selleks näiteks admiral Adam Johann von Krusensterni juhitud ümbermaailmareisi gravüüride postkaardide kogumik.

Astrid Böning-Nõlvak ja Eike Velend otsivad oma plaadi „Mõisnik ja lambrine“ esitluskohti. Plaadil on lüüri- lised rahvalaulud, mille teemaks mõisa ja küla vahelised suhted pisut teisest vaatenurgast, kui neid tavaliselt nähakse. Plaadi esitus sobiks väga hästi Kiltsi lossi ümbrusesse, miks mitte näiteks mõnel külastusmängu „Unustatud mõisad“ päeval.

Need olid vaid esialgsed kõnelused koostöövõimaluste üle ning neid teemasid on lähiajal kindlasti vaja edasi arendada.

Koolide huvijuhid otsisid messilt huvitavaid kohti, mida koos õpilastega külastada. Huvi pakkus näiteks Kaanjärv Äntu matkarajal, kus on võimalik mööda laudteed üle järve minna - üsna

ekstreemne kogemus ju.

Millist paikkonda tutvustavat materjali oleks vaja juurde soetada tuleva aasta messiks valmistudes?

L.H.: Vaja oleks piirkonna ülest tutvustavat materjali, mis sisaldaks kaarti, vaatamisväärsusi, vabaaja veetmisvõimalusi, söögi- ja majutuskohi. See tähendab, et tal oleks üks materjal, kust ta saab kõik olulise ja vajaliku informatsiooni, et siin piirkonnas aega veeta.

Kindlasti tasub mõelda meie vallas toimuvate sündmuste kalendri koostamisele. Näiteks Pandivere päev ja sellel päeval toimuv naisekandmise võistlus, võiks olla hea põhjus, et siia kanti tulla ja siin piirkonnas aega veeta. Aga ka Väike-Maarja muusikafestival võiks siia piirkonda tuua külalisi.

K.K.: Messil on tõesti hea võimalus paikkonna sündmusi reklaamida. Selleks peaks tulevaks aastaks koostama pilkupüüdvat flaieri siinsete olulisemate ja huvipakkuvamate sündmuste kohta. Ja kaardid on väga nõutud, need on lausa kõige minevam kaup. Aga need ei saa olla lihtsalt paikkonna geograafilised kaardid, vaid peavad väga oskuslikult ja loominguliselt kujundatud olema. Ka laste peale tuleks edaspidi mõelda, et neiski huvi tekitada.

Kuidas tundub, kas oleks õigem tutvustada valla huviväärsusi ka edaspidi omaette, teha seda koos PAIKiga või hoopis laiemas koostöös maakonna teiste omavalitsuste-turismifirmadega?

L.H.: See et Väike-Maarja vald on käinud oma boksiga, on väga hea mõte ja kindlasti paneb see meie valda rohkem märkama.

Koostöö Pandivere piirkonna teiste valdadega on äärmiselt oluline. Kindlasti ei tule ükski külaline siia piirkonda ainult meie pärast, ta võiks ja peaks külastama ka meie naabervaldasid. Ja kui meie naabervaldasid esindab PAIK, siis on väga oluline, et me teeksime koostööd ja oleksime messil kõrvuti boksides, nagu me seda ka sellel aastal olime. Väga hea oli suunata inimesi meie juurest edasi Tamsalu lubjaparki või Porkuni pae- muuseumisse või Emumäele. Või siis ka vastupidi, et kui külalastaja tuli PAIKi boksi juurest, siis oli väga lihtne talle edasi seletada, et kes meie oleme, ning talle eraldi tutvustada PAIK piirkonna kõige suurema valla vaatamisväärsusi. Minu jaoks oli selline kõrvuti töötamine väga loogiline ja lihtne.

Kuna mul on vähe kogemusi, siis ma ei oska hetkel öelda, kui edukas võiks olla messil koostöö teiste omavalitsuste ja turismifirmadega. Sellel aastal ei olnud Lääne-Virumaa alal ühtegi teist omavalitsust ega ka turismifirmat. Kõik ülejäänud eksponeendid olid konkreet- se objektid või sellel suvel toimuvad sündmused Lääne-Virumaalt.

K.K.: Maakonna messiboksi ruumi peaks otstarbekamalt kasutama ja tutvustajad peaksid paigutama nii, et külalastajad pääseksid paremini ligi ning pakkujad ise saaksid kõiki võimalusi maksimaalselt ära kasutada.

Positiivselt mõjus, et Palmse-Sagadi-Vihula teevad koostööd ja olid ühiste pakkumistega väljas, samuti meie läheduses olnud Avinurme Puiduait ja Kohtla kaevanduse park-muuseum Ida-Virumaalt. Kunda seikluspark oli väga atraktiivne.

Mida messilt üldisemalt järgmisteks kordadeks kõrva taha panite?

LH: Veelkord kordan, et meil peaks olema meie valla ülene voldik. Kindlasti peab olema piirkonna kaart. Järgmine

aasta tasuks mõelda ka sellele, kuidas meie boksi muuta atraktiivsemaks, et mis oleks see, mis meid iseloomustab ja tõmbab külalastajaid ligi.

Vallal tuleks teha koostööd toitlustus- ja majutusteenust pakkuvate ettevõtetega, et järgmisel aastal oleks kindlasti välja pakkuda konkreet- sed võimalused toitlustuseks ja majutuseks.

K.K.: Puhka Eestis boksi külastades saime palju ideid, kuidas oma piirkonda edaspidi paremini eksponeerida. Koostöö on oluline, aga ise peab ka väga atraktiivne olema ja silma torkama.

Messimuljeid vahendas
Ilve Tobreluts

Lasila kooli raamatukoguringi lapsed Väike-Maarjas

Jaauanuaris avati Väike-Maarja muuseumis eriline nukunäitus. Eriline selle poolest, et MTÜ „Looja“ oli valmistanud näituse ainult taaskasutatud asjadest. Parandatud nukud, nende uued riided ja kastidest teemakodud olid uue elu saanud tallinnanna Eha Leinassaare käe läbi. Iga teemakasti juurde oli tekstid kirjutatud Leida Rätsepp. Olles ise näitust külastanud, tekkis soov koos Lasila kooli lastega veelkord muinasjutumaale naasta. Vajalik oli sõlmida kokkulepe muuseumiga ning leida viis vabatahtlikku autojuhti. Kõik sujus meile meelepärases suunas.

Raamatukoguringi I ja III klassi 21 õpilast olid reisiga kohe nõus. Esimene küsimus oli, kas juua ja süüa võib kaasa võtta. Kuuldes, et väljasõit on kohe pärast söögivahetundi, mil keha on oma osa juba saanud ning et muuseumis toidame oma hinge, jäi mõnigi väga mõtlikuks.

Ühel reedesel lõunatunnil võttiski meid Väike-Maarja muuseumis vastu juhataja Marju Metsman. Tegime tiiru muuseumi tubades ning piilusime 2. korrusele, kus peagi pidid aset leidma suuremad muutused. Vanas klassitoas asus Kevin koolmeisteri kohale ja käskis õpilastel kohe päevikud välja võtta. Nalja ja imestunud pilke sai klassituba veelgi kuulda ja näha.

Edasi suundusime näitusele, kus muinasjutuvestja meid imelisse maa-

ilma viis ja Marju poolt mängitud elav muusika meie hingekelli puudutas. Äkki ärkasid ellu hea haldja ja sõbralik nõiad ning nende luuletuste ja naljade saatel avanesid meie ees kõik muinasjutukastid. Kaja Teder haldjana rääkis leitud ja päästetud nukkudest huvitavaid lugusid ning Tiit Lamp nõiataantsis meiega mitu naljakat tantsu, kus kõik said kaasa lüüa ja kõva kõhutaie naerdagi.

Edasi suundusime kunstituppa. Kunstnik ja muinasjutuvestja Kaja Kruup jagas lastele lahkelt kommi ja aitas neil orienteeruda värvide kirevas maailmas. Lastel joonistustest on tulemas omaette näitus.

Paar tundi muuseumis kuludis kiirelt. Tegime väikese küsimuste vooru, sättisime pildid kuivama ja tänasime võõrustajaid. Õpetaja Eve täiendas külaslisteraamatut oma luuletusega ja lahkudes tundsime end taas rikkamadena.

Täna südamest MTÜ Väike-Maarja Muusika ja Kunstiseltsi ning Kaja Kruupi, kes oli näituse väga huvitavalt üles ehitanud. Samuti tänan Karoliina ema, Steni ja Rometi isasid ning Urmeti vanaisa meie kohalesõidutamise eest.

Mõeldud, tehtud!

Lasila Põhikooli raamatukoguhoidja ja Väike-Maarja valla elanik
Kadi Prants

Tantsuringis koos hea haldja ja sõbraliku nõiaga. Marju Metsmani foto.

Lasila õpilased koos Kaja Kruubiga orienteerumas kirevas värvide maailmas. Marju Metsmani foto.

Väike-Maarja seltsimaja info

28. märtsil kell 17.00 toimub Väike-Maarja seltsimajas kultuurisalongi õhtu.

Külas on veebruaris ilmunud raamatu „Unustatud operetipärl – Therese Raide“ autor **Helina-Victoria Kruup**.

Lisaks raamatu tutvustusele kõlavad nii viisistatud kui viisistamata Helina-Victoria Kruup'i tekstid ning kaasaharavad akordionid vahel.

Musitseerivad Helen Kirsi, Helina-Victoria Kruup, Madis Pilt ja Martin Aulis.

Musitseerivad Helen Kirsi (vokaal), Helina-Victoria Kruup (vokaal), Madis Pilt (akordion) ja Martin Aulis (perkussioonid) – erineva muusikalise taustaga noored, kelle ühiseks nimetajaks on Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, kus nad kohtusid.

Autor võtab tutvustamiseks kaasa raamatuid, mida on võimalik koha peal ka osta. (Raamatu hind 12 eurot)

Õhtu programm on külastajale tasuta.

6. aprillil kell 19.00 toimub Väike-Maarja seltsimajas Väike-Maarja koorilaulu 140. aastapäeva tähistamine. Sündmuse korraldab segakoor Helin.

Vanamuusikaansambel "Tallinn Baroque".

Lisaks kodukoorile astuvad kontserdil üles Rakke naiskoor, Koeru ja Järva-Jaani segakoor.

Muusikaliseks maiuspalaks on sündmusel vanamuusika ansambli "TALLINN BAROQUE" kontsert „Rõõm

muusikast“.

Kontsert sisaldab muusikalise matka renessansi- ja barokiajastu Euroopasse, annab stiilikireva tervikpildi nn "afekti" muusika ajaloole. Kuulda saab õukondlikku galantset tantsumuusikat, imitatsioonilist kirikumuusikat, programmilisi sooloteoseid, kammermuusikat.

Esitavale lisavad jumet barokiajastu kostüümid ja parukad (kunstnik Kustav-Agu Püüman) ning muusikute kommentaarid, millised puudutavad kord esitatavat teost, kord heliloojat, siis jälle mõnd instrumenti või avavad sõnalise teksti tagamaid.

Muusikud kasutavad tsitaate ja väljavõtteid kõrgelt hinnatud kirjandusest: 1. Rosario Villari "Barokiajastu inimene"; 2. Nikolaus Harnoncourt "Kõnelev muusika"; 3. Toomas Siitan "Õhtumaa de muusika-ajalugu"; 4. Bronwyn Cosgrave "Rõivas & mood, arenguajalugu"; 5. Lauri Leesi "Kunstilugu koolidele".

Musitseeritakse ajastu pillidel: **LIINA SAARI – vokaal** (sopran) **RAIVO TARUM – zink, krummhorn, barokktrompet** **IMBI TARUM – klavessiin** Sündmuse programm on publikule tasuta.

Huvilistel palume eelnevalt registreeruda aadressil seltsimaja@v-maaria.ee või telefonidel 326 1837, 5302 4437

Laupäeval 13. aprillil algusega kell 11.00 toimub Väike-Maarja seltsimajas laste lauluvõistlus Popp -Tipp Popp-Täpp 2013

Vanusegrupid on:

- kuni 4aastased
- 5-7aastased
- 8-10aastased
- 11-13aastased
- 14aastased ja vanemad

Laulja vanust arvestatakse 31.12. 2013 seisuga.

Lauluvõistlusel saab osaleda laps/noor, kes elab, käib lasteaias, õpib koolis, muusikakoolis või huvikoolis Väike-Maarja vallas.

Laulu pikkus tohib olla maksimaalselt 3 minutit.

Kõigi vanuserühma lauljaid hindab žürii.

Info:
Kalev Pärtelpoeg
telefonid: 3261837 53024437
e-mail: seltsimaja@v-maaria.ee

Sündmuste kalender

18. märtsil kell 18.00 - Georgi Söögitoas valla meistrivõistlused mälu-mängus, IV etapp. Info Ants Rikberg, tel 529 0745

19.03 märtsil kell 18.00 Triigi spordihoones valla MV sulgpallis täiskasvanutele II etapp. Info Ants Rikberg, tel 529 0745

21. märtsil kell 19.15 kohtuvad Väike-Maarja spordihoones Lääne-Virumaa korvpallimeistrivõistluste sarjas Väike-Maarja Päästekool ja Simuna Ivax. Info Ants Rikberg, tel 529 0745

22. märtsil kell 18.00 - terviseõhtu Simuna rahvamajas. Teema „Refleksoloogia ja selja tervishoid ning refleksoloogia eneseabivõtted.“ Õhtu viib läbi Kaie Linroos. Terviseõhtu toimub MTÜ Terve Maailm eestvedamisel ja Kodanikuühiskonna Sihtkapitali toel elluviidava projekti Terviseedendusemudel läbi kogukonna - UUS TERVIS raames. Info Auli Kadastik, tel 323 7217

22. märtsil kell 19.00 kohtuvad Väike-Maarja spordihoones Lääne-Virumaa korvpallimeistrivõistluste sarjas Balti Betoon ja Väike-Maarja ReinPaul. Info Ants Rikberg, tel 529 0745

23. märtsil kell 12.00 toimub Väike-Maarja gümnaasiumi peamajas vilistlaskogu koosolek. Oodatud on vilistlaskonnast ka uued liikmed, kes soovivad kaasa rääkida oma kooli arengus ning osaleda sügise kokkutuleku korraldamises. Info Heili Nõgene, tel 5340 5718, 5349 9629

23. märtsil kell 19.00 kohtuvad Simuna spordihoones Lääne-Virumaa korvpallimeistrivõistluste teises liigas Määri küla ja Simuna Ivax II. Info Hillar Kasu, tel 524 8658.

25. märtsil kell 17.00 Väike-Maarja raamatukogus terviseklubi üritus, Larissa Käbini loeng tervisetoodetest + degusteerimine. Hooli oma tervisest! Info Irma Raatma, tel 325 5034

25. märtsil kell 18.00 - Triigi spor-

dihoones valla meistrivõistlused lauamängude mitmevõistluses. Info Ants Rikberg, tel 529 0745

28. märtsil kell 17 00 - Väike-Maarja seltsimajas kultuuriklubi õhtu. Kõlavad nii viisistatud kui viisistamata Helina-Victoria Kruup'i tekstid ning kaasaharavad akordionid vahel. Esinevad Helen Kirsi (vokaal), Helina-Victoria Kruup (vokaal), Madis Pilt (akordion) ja Martin Aulis (perkussioonid). Info seltsimajast, tel 326 1937

29. märtsil süütab Tantsuselts Tarapita Suure Lennutee lõkke Ebaveres. Huvilised on oodatud! Info Egne Liivalaid, tel 5648 7949

1. aprillil kell 18.00 - õppekeskuse all lasketiirus valla meistrivõistlused laskmises, III etapp. Info Ants Rikberg, tel 529 0745

4. aprillil kell 10.00 Väike-Maarja hooldekodu päevakeskuses Silmarõõm: silmade kontroll, silmarõhu mõõtmine, prillide müük, prillide piseremont, optilised päikeseprillid. Info ja eelregistreerimine tel 501 6825 ja 5656 4959

6. aprillil kell 19.00 toimub Väike-Maarja seltsimajas Väike-Maarja koorilaulu 140. aastapäeva tähistamine. Esinevad segakoor Helin, Rakke naiskoor, Koeru ja Järva-Jaani segakoor ning vanamuusika ansambel "TALLINN BAROQUE". Tasuta. Huvilistel eelnevalt registreeruda aadressil seltsimaja@v-maaria.ee või telefonidel 326 1837, 5302 4437

8. aprillil kell 18.00 - päästekoolis valla rahvaspordiklubi üldkoosolek. Info Ants Rikberg, tel 529 0745

11. aprillil kell 10.00 korraldab Viru-Lemmu Metsaselts Väike-Maarja raamatukogus õppepäeva metsaomanikele. Üritus on osalejatele tasuta. Vajalik eelregistreerimine hiljemalt 8. aprilliks tel 524 8963 või e-posti teel: aadukas931@gmail.com

Silmarõõm

© SILMADE KONTROLL
© SILMARÕHU MÕÕTMINE
© PRILLIDE MÜÜK
© PRILLIDE PISIREMONT
© OPTILISED PÄIKESEPRILLID

4. aprill 2013. a.
KELLA 10:00-st

VÄIKE-MAARJA
HOOLDEKODU
PÄEVAKESKUSES

Silmade kontroll maksab 6 eurot.
Prillitellijale on kontroll TASUTA

INFO ja etteregistreerimine
telefonil: 5016825; 56564959

Vennad
Vedu OÜ

- Reisijate vedu 8-kohalise väikebussiga
- Hind 0,45 eur/kilomeeter
- Seisutund-ooteaeg kokkuleppel

Telefonid: 527 8124 (Madis), 515 3621 (Aimar)
vennadvedu@gmail.com

Väike-Maarjas tuleb erametsaomanike õppepäev

11. aprillil korraldab Viru-Lemmu Metsaselts Väike-Maarja raamatukogus (Lõuna 10) õppepäeva metsaomanikele.

Päevakava:
10.00 – Teoreetiline loeng: "Hooldusriiete majanduslikud ja bioloogilised alused. Raiete mõju metsa arengule." Lektor dotsent Ivar Sibul Eesti Maaülikoolist.
12.00 – 12.30 Kohvipaus
12.30 – 14.30 (orienteeruvalt) –

Ringsõit Väike-Maarja ümbruse metsades koos dotsent Ivar Sibul'ga ja metsakonsulent Aadu Raudlaga tutvumaks tehtud raietega ja raiet vajavate metsadega. Praktiliste nõuannete jagamine. Üritus on osalejatele tasuta.

Vajalik eelregistreerimine hiljemalt 8. aprilliks tel 5248963 või e-posti teel: aadukas931@gmail.com
Ürituse läbiviimist toetab SA Erametsakeskus.

13. aprillil kell 11.00 toimub Väike-Maarja seltsimajas laste lauluvõistlus POPP-TIPP-TÄPP. Info Kalev Pärtelpoeg, tel 326 1837

14. aprillil kell 13.00 Simuna rahvamajas Simuna kihelkonna eakate naljapäev „Terves kehas terve vaim“. Info Auli Kadastik, tel 323 7217

15. aprillil kell 18.00 - valla meistrivõistlused piljardis, III etapp Väike-Maarja spordihoones. Info Ants Rikberg, tel 529 0745

20. aprillil toimub Väike-Maarja seltsimajas Lääne-Virumaa näitemängupäev - maakonna harrastusteatrite festival. Info Kalev Pärtelpoeg, tel 326 1837

20. aprillil kell 12.00 algab Väike-Maarja keskväljakul XV Georgi Kange rammuvõistlus. Info Ants Einsalu, tel 529 4245

22. aprillil, Georg Lurichi 137. sünniaastapäeval joostakse Väike-Maarja tänavail Lurichi kevadjooksu (4+4 tegevõistlus erinevatele vanuserühmadele). Võistluse avamiseks kogunetakse seltsimaja juurde kell 18.30, start Ehitajate teelt kell 19.00. Info Ants Rikberg, tel 529 0745

24. ja 25. aprillil toimub Väike-Maarja seltsimajas rahvusvaheline konverents "Emakeelne Eesti, emakeelne Euroopa II". Konverentsiga tähistatakse 25 aasta möödumist F. J. Wiedemanni keeleahhinna asutamisest. Info Ilve Tobreluts, tel 329 5759

27. aprillil kell 19.00 olete oodatud Väike-Maarja seltsimajja EHEDA ja EESTIMAISE tantsupäeva tähistamisele! Õnneloos, baar ja tants, nagu alati! Võimalus broneerida kohad lauas - tel 5648 7949 või seltsimajas.

30. aprillil toimuvad Volbriöö pidustused Ebaveres. Info Kalev Pärtelpoeg, tel 326 1837

Tantsuseltsi TARAPITA info

Olete oodatud
27. aprillil kell 19.00
Väike-Maarja seltsimajja
EHEDA ja EESTIMAISE
tantsupäeva tähistamisele!

Õnneloos, baar ja tants nagu alati!
Võimalus broneerida kohad lauas – tel 5648 7949
või seltsimajas.

29. märtsil
süütab Tantsuselts Tarapita
Suure Lennutee lõkke Ebaveres.

Huvilised on oodatud!
Info Egne Liivalaid, tel 5648 7949

Vao põlisküla taluperede lood on Väike-Maarja muuseumis

Vao küla taluperede järeltulijatel on nüüd võimalik Väike-Maarja muuseumist saada teavet oma kodutalu ja põlvnemise kohta kogumikust „Vao põlisküla taluperede lood“.

Iga talupere kohta on kogumikus omaette lugu. Talupere loo ülesehitus on järgmine: talu nimi 1939. a kujul; 1884. a rendiraha, talu nimi ja number; päri-seksostu aasta, peremehe nimi, hind ja talu suurus; 1917. a põllumajandus-loendus; 1939. a loendus: talupere, loomad, eluma-ja, põlvnemine-perekonna lugu, kinnistu (nimi) kaas-ajal. Kirjas on ka põlvnemi-sahel talu päri-seksostmise ajast (ka kaugemalt) kuni kaasajani välja.

Kogumik on nii paberkandjal (A4 30 lk) kui CD-l. Soovi korral saab muu-seumist kaasa tellida väljavõtteid oma kodutalu ja ka naabrite ning sugulaste kohta. Samuti saab tellida koopiaid talu mõisalt väljaostu le-pingutest ja põllumajan-dusloenduste lehtedest.

Aastatel 1885-1895 os-teti Vao mõisalt päri-seks kõik Vao küla 27 renditalu ja Kooli koht.

1939. aastaks oli Tooma talu jagatud tütarde vahel kaheks, hiljem üks pool-test veel kaheks. Sidari ja Uuetoa talud olid jagatud kaheks poegade vahel. Kutsari ja Jaani talud olid ühendatud suurtaluks. Küla kingsepa ja rätsepa majapidamised olid saa-nud 1919. a maareformiga asundustaludeks. Ääremaadele olid jäänud mõned popsnike saunad.

1939. a põllumajandusloenduse andmetel oli Vao küla 34 majapida-misel kokku 552 ha põllumaad. Taludes elas kokku 101 pere liiget ja töötas 42 palgalist – sulased, tüdrukud, karjalap-

sed. Suurematel töödel kasutati lisaks päevilisi. Enamikus taludest oli 2 töö-hobust ja vajalik komplekt põllutööriis-tu. Sigu ja lambaid kasvasid müügiks vaid üksikud talud. Mesiperesid oli 10 talul kokku 34. Põllusaadustest müüdi

mase tosina aasta jooksul: 1998. a oli aastaringne päevane piimatoodang lehma kohta 13,8 kg.

1949. a kevadel tehti Vao külas-se **kolhoos** „Sirp ja Vasar“. Vao-Mõisamaa küla majapidamised ühendati Kaarma küla kolhoosiga. Ainult Mäeotsa talu peremees Theodor Komp võitles veel mõnda aega järjest tõusva-te maksudega, enne-m kui alla andis.

1991. a maareformi seadusega läksid maad ta-gasi endiste omanike päri-jatele.

2012. a on valdav osa Vao küla talude põllu-maast uute suuromanike valduses. Praeguseks on endiste omanike päri-jate omandis 8 talu põllumaad,

ehk alla veerandi üldisest põllumaade pindalast. Nende talude omaaegsed ni-med langevad kokku praeguste kinnis-tute nimedega: **Kure, Uuetoa, Kusto, Selja, Uustalu, Visparra, Andrekse ja Pärna**. Ainsana harib oma

esiisade põldu Visparra talu peremees. Metsamaa-de osas on pilt kirjum ja pole maakasutuse ajaloo-listele trendidele nii ise-loomulik.

Hooneid on säilinud ja tänaseni kasutusel 11-l kinnistul. Aastaring-selt elab 8-s majapidamises kokku 18 inimest. Suveti on külas rahvast 2-3 korda rohkem. Loomi ei peeta.

Sidumaks kaasaegseid kinnistuid omaaegsete taludega on lisatud kaar-did erinevatest aegadest:

1938. a katastrikaart M 1:~20000 ja pea samas mõõtkavas **2012. a interne-tikaart**.

Pikemalt on Vao küla kohta lugeda internetis Väike-Maarja valla kodule-helt, viited:

Väike-Maarja muuseum → Kodu-pere+palgalised; H – tööhobused; L – lüpsilehmad; P – piima loendi eelneval päeval kg; S – sead; La – lambad: M – mesipered

Vao koolimaja 1930ndatel aastatel. Pilt Eino Tombergi erakogust.

peamiselt kartulit Vao mõisa viinavab-rikule. Põhiline sissetulek saadi piima-karjast. Paljudes taludes peeti tõuleh-mi, regulaarselt käis neis karjakontrolli assistent. Külas oli 168 lüpsilehma,

Renoveeritud Vao koolimaja Mäeotsa kinnistul 2012. aastal. Imbi Tombergi foto.

talu kohta 3-14. Suvel lüpsiti lehma koha-veidi üle 10 kg piima päevas. Võrdlu-seks – 2010. a oli AS Vao Agro Veski far-mis 323 lehma, päevane piimatoodang lehma kohta oli 33,8 kg. Farmis töötas 19 inimest, haritavat maad kasutati 905 ha. Hüppeline areng on toimunud vii-

Vao talud ja pered 1939. aastal

1939. a põllumajandusloendus. ERA.1831.1.3926: Talundilehed

Nr – talu number; M – Mõisamaa

küla talude numbrid; ko – kaasoman-dis; re – rentnik; Maa – kokku ha; Põld – sellest põllu-aiamaa; Pere – oma

Nr	Nimetus	Talundi pidaja nimi	Maa	Põld	Pere	H	L	P	S	La	M
	Põlistalud										
1	Õbediku	Trei, Hans	38,08	24,58	3+1	2	6	60	2	4	-
2	Andrekse	Elvre, Aleksander	37,04	22,00	4+3	2	5	50	1	9	2
3	Juhani	Tomberg, Heinrich	29,2	16,2	+2	3	8	100	2	5	-
4	Tidriku	Hiimäe, August	30,16	15,50	2+1	2	3	30	-	4	-
5	Salla	Juhkam, Juhanes	30,0	15,6	4	2	4	45	1	7	-
6	Pärna	Elvre, Alfred	33,46	20,80	4+1	2	4	30	5	9	7
7	Kaasiku	Talvik, Lembit	35,19	19,60	3+2	2	5	100	1	9	-
8	Tooma	Sergejev, Georg	10,0	4,5	3	1	2	15	3	-	-
	Kuusemäe	Tanneberg, Walphride	9,96	4,40	1+1	1	2	15	1	-	-
	Tooma 22	Sirel, Jüri	20,0	9,0	3	1	2	20	-	-	-
9	Viisparra	Burk, Karl	46,94	17,50	1+2	2	5	65	2	8	-
10	Õbediku-Tengo	Naukas, Juhan - re	46,79	17,6	3+1	2	6	58	1	6	-
11	Uustalu	Veisberg, Jaan	46,03	17,60	2+2	2	4	45	1	5	2
12	Selja	Veisberg, Arnold	45,09	19,3	2+1	2	4	45	-	-	-
13	Urgase	Veer, Rein	60,48	23,6	2+1	2	4	75	3	6	-
14	Tisleri	Landsmann, Hans	41,90	17,80	3+2	2	5	55	1	6	-
15	Pupso	Varda, Jakob	51,19	17,8	3+2	2	8	75	1	9	1
16	Vansi	Laukse, Ermo	23,54	9,60	1+1	1	3	35	2	6	1
	Ivalo	Laukse, Juhan	23,54	9,70	2	1	3	25	3	3	-
17	Kangru	Vahersalu, Leo	48,06	22,30	3+3	2	7	102	2	8	8
18	Metsavahi	Valgmäe, Jakob	48,55	21,40	5+1	2	6	40	2	6	-
19,20	Kutsari, Jaani	Karna, Juhan	137,7	57,80	5+6	4	14	104	12	22	2
M 1	Sidari I	Dener, Jüri	25,70	10,70	5	2	3	10	-	5	-
	Sidari II	Dener, Kaarel	25,60	10,20	3	1	3	17	1	5	-
M 2	Uuetoa I	Tanneberg, Hermann	27,10	10,10	3	2	5	50	2	6	-
	Uuetoa II	Tarre, Hugo	27,06	10,00	2	1	4	50	1	7	-
M 3	Soo	Martens, Mihkel	45,92	18,00	5+1	3	7	65	2	8	2
M 4	Kure	Jürgens, Eduard	50,66	18,20	4+1	2	5	50	3	6	-
M 5	Kustu	Reise, Jaan	42,44	17,10	3+2	2	10	100	3	4	-
M 6	Manukse	Veerbaum, Jaan	42,72	18,70	3+3	2	7	90	2	3	-
M 7	Siimu	Maldvere, Otto	43,32	13,80	5+1	2	4	28	3	13	8
	Muud talud										
25	Mäeotsa	Komp, Theodor	17,02	9,13	2+1	1	3	26	1	3	-
A98	Nõmmevälja	Veer, Eduard - ko	16,85	9,10	3	1	5	50	7	3	-
A102	Männimäe	Kichlefeldt, Jaan	11,67	1,04	2	-	1	6	-	-	-
A104	Kopliotsa	Kichlefeldt, Therese	11,44	1,40	2	1	1	6	-	1	1

uurimine → Pärandkultuuri osakond → Pandivere pärandkultuur → Külad → Vao küla

Kogumik „Vao põlisküla taluperede lood“ hõlmab perioodi talude päri-sek-sostmisest Vao mõisalt kuni äravõtmí-seni kolhoosi (1885-1949) ja põgusalt kaasaega, näitamaks mis on saanud omaaegsetest taludest ja peredest aastaks 2012. Vahepeale jääb ligi poole sajandi pikkune ajavahemik, ühispõl-lunduse aeg. Ajendas mind lugu kirja panema tõik, et olen pea ainus praegu Vao külas tegutsev ja seal enne kolhoo-sikorra kehtestamist elanud inimene. Ma olen ise kokku puutunud nende ta-lude väärikate peremeeste ja perenaís-tega. Mul on silmade ees ka omaaeg-sed hooned ja taluõued. Kirja panduna saavad need teadmised kättesaadavaks ka omaaegsete taluperede järglastele. On ju tore saada teada, kuidas toime-

tati siinmail enne meid, tundma õp-pida oma juuri. Lihtsam on seda teha käesoleva ülevaate abil. Töös tutvusta-tud allikate kaudu saab igaüks kergema vaevaga koostada oma talu ajaloo ja perekonna sugupuu.

Töö valmis Väike-Maarja vallavalit-suse külaliikumise projekti toel.

Eino Tomberg

Vao küla, Selja talu

NB!

Eesti Kodu-uurimise Seltsi juhatus hindas 29. jaanuari koosolekul 2012. aastal vormistatud kodu-uurimis-teemaliste uuringute seas parimaks Eino Tombergi CD-l vormistatud uuri-mistulemuse “Vao küla lugu”.

Töõga on võimalik tutvuda Pandive-re pärandkultuuri kodulehel.

Spordirahvas osales Eestimaa talimängudel

1.-3. märtsil toimusid Võrus 12. Eesti-maa talimängud.

Talimängudel oli kokku ligi 3000 osalejat. Spordialasid, millel võistel-di, oli kokku 17: murdmaasuusatami-ne, mäesuusatamine, juhtide võistlus, suusaorienteerumine, laskesuusata-mine, jäähoki, suusahüpped, ujumine, kreeka-rooma maadlus, vabamaadlus, naistemaadlus, motokross, meeste korvpall, naiste korvpall, lauatennis, male, kabe.

Väike-Maarja vald osales neljal alal: meeste korvpallis, murdmaasuusata-mises, lauatennisis ja juhtide võistlu-ses.

Kõige paremini läks valla esindusel korvpallis, kus saadi 4. koht. Korvpal-limeeskonnas mängisid Marek Suits, Rivo Täheste, Ants Rouhijainen, Indrek Aksel, Taivo Tiimus, Raul Sinisalu, Ind-rek Müürsep.

Suusatamises võistlesid Ants Ein-salu, Jaanus Toiger, Valdo Leist, Tiia Luht, Tiit Sinisalu, Raul Kütt, Kalev Nõmmiste, Allan Alt, Sirle Aosaar, Allar Adamon, Kalev Ömmik ja Ants Rikberg. Suusatamises saavutati 25. koht.

Lauatennisis tuldi 18. kohale. Laua-tennisevõistkonda kuulusid Väino Stol-tsen, Laura Komp, Andreas Preisfreund

ja Mihkel Niinemets.

Juhtide võistluses tegi kaasa vallava-nem Indrek Kesküla ja tõi sellega valla-le üldarvestusse 40 lisapunkti.

Nelja alaga tuli Väike-Maarja vald üldkokkuvõttes 60 osalenud valla seas 19. kohale.

Eestimaa talimängud toimuvad iga nelja aasta tagant. Arvestust peetakse eraldi linnade, valdade ja maakondade lõikes. Linnu osales 25 ja maakonda-dest olid esindatud kõik 15.

Lääne-Virumaa saavutas suuremate maakondade seas 5. koha. Maakonnale aitasid nii kreeka-rooma kui vabamaad-luses punkte koguda ka Väike-Maarja maadlusnoored koos treener Lembit Kalteriga. Kõige paremini läks Jevgeni Hamidžanovil ja Liis Järvamägil, kes mõlemad saavutasid oma kaalukate-goorias I koha ja Károly Seemannil, kes tuli teiseks.

Talimänge korraldas Eestimaa Spor-diliit Jõud koostöös Võru Linnavalit-suse, Võru Spordikeskuse ja Võrumaa Spordiliiduga.

Aitäh kõigile, kes Eestimaa talimän-gudel valla ja maakonna eest osalesid!

Ilve Tobreluts

Pildil käib 3.-4. koha võistlus Kohilaga, kellele tuli lisaajal küll alla vanduda, kuid tulemuseks siiski tubli 4. koht. Ants Rikbergi foto.

Talimängude lauatennisevõistlusel tegid kaasa Väino Stoltzen, Laura Komp, Andreas Preisfreund ja Mihkel Niinemets. Ants Rikbergi foto.

Küüditamistest Eestis

Läbi sajandite on Eestimaa olnud võõrvallutajate tallermaa. „Eesti rahva tragöödia ei alanud mitte 1940. a ja ei lõppenud 1991. a nagu viimasel ajal palju räägitakse. Tragöödia algas märkamatult palju varem, eelmisel sajandil ja praegu pole veel lõppu näha.“ Nii kirjutab Hilda Sabbo oma raamatus „Võimatu vaikida“. Ta jätkab: „Kõikidele rahvastele - suurtele ja väikestele on antud õhk, vesi ja maa. Looduses on elevant ja sipelgas võrdsed. Ka meie, inimesed, oleme osa loodusest ja kui räägelt rikutakse tema seadusi, olgu siis üksiku inimese või terve rahvuse suhtes, siis vältimatult tuleb aeg, millal on vaja vigu parandada. Vabadust ei kingita kandiku peal, kuid kui ta on kätte võidetud, on teda vaja hoida ja kaitsta.“

Märtsikuu on mitmete heade või rõõmsate, kuid ka kurbade ja traagiliste päevadega kalendris ära märgitud.

5. märtsil (1953) suri aastakümneid Nõukogude Liidu diktatuurirežiimi juhitud ja ajaloo üks suurim diktaator Jossif Stalin. Enamus eestlasi hingas sellel päeval kindlasti kergendustundega, sest oli tekkinud lootus mingilegi elu paranemisele. Paari aasta pärast järgneski väga raskele ajajärgule nn sulaperiood, kui NL juhiks sai Nikita Hruštšov.

8. märts on kõigile tuntud kui nais-
tepäev, mida tähistati väga suurejoonelisel nõukogude ajal ja tähistatakse ka praegu, vahest küll veidi tagasihoidlikumalt.

Nais-
tepäeva aega aga jäid ka 1944. a Eesti linnade pommitamised Nõukogude lennuväe poolt. Purustati Narva, Tapa kesklinn ja 9. märtsil Tallinna kesklinn (vana), aga ka sadama ümbrus, Narva mnt ja paljud teised elumupiirkonnad. Kõik Eesti linnade pommitamised olid barbaarsed ja seda ei õigusta mingi nõukogulik jutt sõjalistest vajadustest. Sama barbaarsed olid ka Saksa linnade purustamised liitlaste (USA, Inglismaa, Prantsusmaa) poolt. Lapsepõlvest mäletan Tapa pommitamist.

13. märts 1940 - Soome oli sunnitud sõlmima NL-ga rahu.

Märtsi lõpuks aga oli NL kõrgem juhtkond plaaninud küüditamised Balti riikidest. Eestis algasid need sündmused **25. märtsil** 1949.

Jaan Roos kirjutab oma mälestusteraamatus „Läbi punase öö“, III osa - 1948. ja 1949. aasta päevik, lk 206: „Must ja õudne päev algab. Surma ligidust on tunda. ... Hommikul levis valgukiirusega teade, et on olnud eesti rahva küüditamine veel palju suuremas ulatuses kui 1941. aastal. Kõik kartused ja pahad aimused ses suhtes osutusid nüüd tõeks. Juba mõnda kuud räägiti mingisugustest salapärastest nimekirjadest, mida maal ja linnas täitevkomiteedes koostatakse ning vagunite koondamisest Eestisse ja nende trellitamistest. Räägiti, et küüditatakse ära 80% Eesti rahvast ja need perekonnad, kelle pead on arreteeritud ja viidud Siberisse. Aga ometi ei tahetud uskuda, et 1941. a õuduse päevad korduvad. Ent õuduste maal on kõik võimalik. Eile õhtul paistis kahtlasena kolm asja, et autod käsutati kõik autobaasidesse, et vene sõdureid liikus rohkesti ümber ja et kõik teenistujad käsutati allkirja vastu rahvamajja koosolekule...“ Edasi kirjutab autor, et tähelepanu kõrvalejuhtimiseks räägiti kolhoosidest ja rahvusvahelisest olukorrast. Hiljem aga ei lastud kõiki koju, vaid osa jäeti voorimeesteks järgmistel päevadel, et küü-

ditamist läbi viia. ... „Kokku oli Jõgeva jaamas kolmes rongis 148 vagunit. ... Sõidurongid reisijatega ei liikunud sel õöl ja päeval. Ka valla ja linna täitevkomiteed olid suletud. Inimesed liikusid nutetud ja ahastavate nägudega. Viiakse ühes ka lapsed ja vanad tudikesed. Üks vana naisterahvas viidi haigena vagunisse, kus ta varsti suri...“

Selliseid lugusid teavad paljud eestlased. Osal õnnestus end varjata tuttavate või sugulaste juures. Kraami lubati kaasa võtta nii palju, kui keegi suudab. Igal pool see nii ei olnud.

J. Roos: “See on muidugi nõks. Mida rohkem inimesed kaasa võtavad, seda rohkem on asjameestel-venelastel ära võtta. ... Küüditamine kehtvat kolm päeva ... Kuremaa vallast olevat otsustatud 80 perekonda küüditada. ... ilmusid vallast varanduse ümberkirjutajad. Minu hinnalised raamatud jäid üles kirjutamata tänu uusmaasaaja vahelesegamisele (ütles, kirjutajatele, et mis te sellest prahist üles kirjutate). ... Talupidajad hakkavad nüüd hirmuga kolhoosi astuma. ... Palju inimesi varjab end nii päeval kui ööl metsas puu all, sest keegi ei julge neid enda juurde varjule võtta. Sel puhul külmetatakse ära ja jäädakse haigeks. See kõik on hirmus... Mõni aeg tagasi ütles ka üks kõrgem Vene sõjaväelane, et kui Baltimail tuleb jälle küüditamine, siis teadke, et sõda on tulemas.“ Sõda siiski ei tulnud.

1996. aastal avaldatud raamatu „Lääne-Virumaa elanikkonna kaotused okupatsiooniaastatel“ andmetel küüditati 1949. aastal Avanduse vallast 67 inimest, Väike-Maarja vallast 173 inimest. Samas kogumikus on nimekirjad varasemate aastate arreteerimistest ja muudest tegutsemistest.

Väike-Maarja vallas (ilmselt kajastub siin kogu kihelkond) arreteeriti 1940.-41. a 42 inimest (enamus mehed). Metsvendadena tegutses 1940.-41. a 33 meest. 1941. a juunis küüditati 26 inimest. Mobiliseeriti samal aastal ja viidi Nõukogude Liitu 65 meest. Metsavendadena tegutsesid 1944.-50. a 28 inimest (põhiliselt mehed). Alates 1944. aastast arreteeriti 100 inimest (jällegi enamus mehed).

Avanduse vallast arreteeriti alates 1944. aastast 20 inimest.1941. a küüditamise kohta andmeid pole. Kindlasti on need nimekirjad teatud puudustega, sest kõiki nüüd selgunud andmeid pole hiljem lisatud. Seda saame teha, kui võtame ühendust Memento Rakvere Ühingu (tel 322 7231 või 5590 3580).

Eestlaste arreteerimist alustasid nõukogude võimurid NKVD ja Punaarmee jõududega juba 16. juunil 1940. a, seega 5 päeva enne ametlikku võimu haaramist. Paljukiidetud „kommunistliku vabaduse“ esimese aasta jooksul vangistati 7043 inimest. 1941. a juuniküüditamisega viidi Venemaale üle 10 000 inimese. 1949. a märtsiküüditatute nimekirjas oli üle 30 000 inimese ja pääses 8065 inimest. 1941. a küüditatute perekonnapead ja paljud üksikisikud viidi arreteerituna vangilaagritesse, kus neist hukkus arvatavasti 95% - nad lasti maha või surid mõne aasta jooksul. 32100 Vene sõjaväkke sundmobiliseeritud eesti mehest hävitati tööpataljonide ebainimlikes tingimustes nälja, külma ja raske tööga lühikese aja jooksul kuni 40%. Saksa sõjaväkke (sund)mobiliseeritud 59000 eestimaalast hukkus sõjategevuses 23,7% ning paljud surid hiljem Venemaa vangilaagrites. II Maailmasõja lõpul põgenes üle 70 000 inimese Eestist punase terrori eest läände ja mujale. Raamatu „Polii-

tilised arreteerimised Eestis 1940-1988 (§ 58)“ I köide kätkeb eneses 20164 arreteeritu isikuandmeid... Poliitilistel põhjustel arreteeritute karistamiseks (põhiliselt § 58) nägi ette (89% juhtudest) vabadusekaotuse või mahalaskmise ühes kogu (valdavalt) või osalise vara konfiskeerimisega.“

Raamatu koostamisel on koostööd teinud ja abi osutanud: Ustus Agur, Ülo Kaevats, Aimar Altosaar, Leo Tõnisson, Peep Varju, professor Vello Salo (soomepoiss), Anne Eenpalu, Elmar Joosep ja paljud teised.

Olev Ott raamatus „1941. aasta küüditamine Eestis“ toob üldisi andmeid Eesti rahva kaotustest kogu okupatsioonide ja sõjajärgsete aastate jooksul ning analüüsib praegust faktide tundmist Rootsis ja teistes Põhjamaades. Venemaal aga näeme-kuuleme endiselt kuritegeliku režiimi ülistamist ja endiste aegade tagasiikkamist.

Üheks kõige alandavamaks kogemuseks on eesti rahvale olnud kokkupuude kommunismi ja selle erinevate väljunditega 20. saj teisel poolel. „Kokku kaotas meie rahvas okupatsioonide (3 saksa ja 47 aastat nõukogude) tulemusel ligi 18% rahvastikust. Nii palju suhtarvudes ei kaotanud isegi peamised sõdijad riigid Saksamaa ja Nõukogude Liit. (9/10 ulatuses oli selles süüdlaseks nõukogude võim, 1/10 ulatuses saksa okupandid). Kahju, et see tõsiasi ei kõla maailmas samaväärselt holokaustiga...“ (Kuno Raude sõnavõtust märtsiküüditamise 55. aastapäeval).

Veelgi kaugemasse aega tagasi vaa-
dates võiksim e rääkida Venemaa valitsetajate vallutusretkedest Eestimaale (tol ajal Liivi- ja Eestimaa) Liivi sõja ajal, kus tsaar Ivan Groznõi (Iulma) isiklikul osavõtul pandi toime eriti julme ja

sadistlikke kuritegusid (vardasse ajamised, elusalt keetmised jne).

Nendest sündmustest (ka küüditamised) on võimalik lugeda ka tänapäeval ilmunud koguteostest (nt Järvamaa jne).

Mitme sajandi jooksul oleme olnud väljasuremise ohus ja seda just „tänu“ idanaabrile. See aga on eraldi ja palju pikem teema.

Mäletame nõukogudeaegseid ajalootunde, kus õpetajad (eks nad pidid) rääkisid Põhjasõjast ja sellele järgnenud rahupõlvest Vene tsaaririigi koosseisus. Kindlasti ei olnud rahvaarvu vähenemise põhjuseks ainult 1700. aastale eelnenud näljahädad, vaid ka Vene sõdalaste julmused ning siis kui rahvaarv oli vähenenud (väga erinevad andmed) kas 4 või 5 korda, ei olnud ka vastuhakkajaid.

Kui palju meie kooliõpikutes on põhjalikult kõike eelõeldut selgitatud ja kas on ka lisamaterjali kasutatud, eks see jääb ajalooõpetajate otsustada. Murelikuks teeb muidugi vene koolide olukord ja sealne ajalooõpetus. Mõne aasta eest (enne aprillimässu) toimunud telesaates „Unetus“ raiusid vene koolide õpetajad ja õpilased, et Punaarmee vabastas Eesti. Vastupidisel arvamusel olid eestikeelsete koolide õpetajad ja õpilased. Kas on praegu venekeelsete koolide õpilaste arvamus muutunud? Kahtlen! Võimalik, et selleks peab kuluma 2-3 põlvkonda - kui siiski!

Jüri Kalvet

Orgusel 5.-6.03.2013

Rõõm kooskäimisest

10. märtsil toimus Härmalõnga mõnus

õhtupoolik Viru-Nigula meeste seltsis.

Tants ja laul käis käsikäes. Tuju tõstsid

humoorikad vahelugemised. Esitati

vemmalvärse ja räägiti anekdoote.

Kokkusaamine oli nagu tagantjärele

naistepäevatervitus.

Kahju, et väikemaarjalastest osavõtjate

arv oli tagasihoidlik. Tänu Kiltsi proua-

de ja härrade rohkearvulisele osavõtule

tuli kokku meeleolukas seltskond.

Tore oleks kui meie read täieneksid ja

aprillis toimuval kokkusaamisel oleks

osavõtt energilisem ja rahvarohkem.

Tundkem koos rõõmu elust ja inimes-

test! Iseenda olemasolust kõigepealt.

Ilusat kevadet!

Ester Mäe

Soovitused Elioni poolt, mida silmas pidada kaevetööde tegemisel

Saabumas on kevad ja kinnistu omanikel ning majavaldajatel tekib taas võimalus alustada töödega oma aias või maavaldustes. Tehakse ehitustöid, kaevatakse kraave, paigaldatakse aiaposte, juuritakse puid või põõsaid jne. Selliste kaevetööde käigus on aegajalt vigastatud sidekaableid, mistõttu on tummaks jäänud telefonid või on kadunud telepilt. Antud olukord põhjustab palju pahameelt nii kaevetööde tegijale kui ka tema naabritele. Naabrid pahandavad erinevate teenuste puudumise pärast ja kaabli lõhkuja peab hüvitama kaabli taastamiskulud ning kahjunõuded.

Selliste olukordade vältimiseks kirjutatakse siinkohal lahti, mida peaks silmas pidama enne kaevetöödega alustamist.

Võtke ühendust Elioni spetsialistiga ja uurige välja, kus kaablid paiknevad.

Paljud kaablid on paigaldatud kinnistutele aastakümneid tagasi ja nende kohta puudub kohalikul omavalitsusel ja maaomanikel täpne informatsioon. Sageli on kinnistu mitmeid kordi omanik vahetanud ja seonduvad dokumendid kaotsi läinud või jäänud vormistamata.

Kaablite vigastuste vältimiseks soovitatakse uurida enne töödega alustamist, kas ja kus paiknevad kinnistul Elioni maa-alused kaablid. Kui selgub, et kinnistul leidub sidekaableid ning maaomanik soovib nende asukohta teada saada, siis tuleb kohale kutsuda Elioni järelevalve spetsialist. Esmakordne kaablite asukoha fikseerimine on maaomanikele tasuta.

Igal kinnistu omanikul ja ettevõtjal on võimalik tutvuda sidekaabli (liinirajatise) kaitsevööndis tegutsemise ja lubade taotlemise tingimustega ka Elioni kodulehel www.elion.ee alajaotuses „Äriklendid“ → „Arendajale“ → „Liinirajatiste järelevalve“ (<http://arikliendid.elion.ee/arendajale/liinirajatiste-jarelevalve>).

Seaduslik taust

Liinirajatise kaitsevöönd ulatub maismaal 2 meetrit mõlemale poole kaablit ning liinirajatise kaitsevööndi ulatuses on mitmed tegevused, s.h. mullatööd sügavamal kui 30 cm, seadusega keelatud või lubatud ainult liinirajatise omaniku loal. Seega tuleb liinirajatiste kaitsevööndis tegutsemiseks taotleda järelevalve spetsialistilt tegutsemisluba. Seda ka juhul, kui liinirajatis asub kodutalu õuealal, sisseõiduteel või läbib erametsi, põlde ja heinamaid (vt. Elektroonilise side seaduse 11.ptk „Liinirajatis“).

Sidekaabli vigastuse korral teavita Elioni

Sidekaabli vigastamise, kahjustamise ohu, varguskatse kahtluse või varguse toimumise korral palun helistada Elioni klienditeeninduse lühinumbri 165.

Liinirajatiste paiknemise kohta saab oma küsimused edastada Elioni järelevalve spetsialistile e-postiga või telefonitsi.

Kontakt: **Helmut Kurvits (tel: 51 34 387; e-post: helmut.kurvits@elion.ee**

Soomepoiste lugu

(algus veebruarikuu infolehes)

Pärast Tartu vanglast vabanemist jäi onu Ennule paar aastat rahulikumat aega, kus sai aidata oma vanemaid ja venna peret koduste tööde juures. Oli vahest 1943. a suvi, kui Enn ja isa Jüri võtsid koos lahti tagatoa põranda ja hõõveldasid laudad härghõõvliga (kahemehe hõõvel) üle ning panid tagasi. Sama aasta suvel või sügise alguses tuli kutse ilmuda Väike-Maarjasse sõjaväekomisjoni (ilmselt vanas algkoolimajas). Onu keeldus allkirja andmast sõjaväkke värbamise paberile ja Saksa ohvitser pani püstoli nina alla ning karjus: „Kommunist! Kommunist!“ Onu vastu: „Ma ei ole kommunist.“

Sakslaste staabis töötanud eestlane ütles koridoris: „Teil on üks kuu mõtlemissaega!“ Tuligi ennast varjata kuni detsembri keskpaigani. Siis õnnestus paadiga põgeneda Soome. Jõuti kuidagimoodi poolkülmunudena ühele kaljusaarele, kust Soome piirivalvurid toimetasid põgenikud võimuesindajate kätte ja sealt edasi avalduste alusel värvati mehed Soome armeesse. Esialgu aga toimus väljaõpe õppelaagrites. Paljud eestlased olid juba varem, isegi Talvesõja ajal üle külmunud Soome lahe põgenenud hõimuvendadele appi, kuid esialgu neid lahingusse ei paistatud. Pärast Talvesõja lõppu läks 10 meest Norrasse, kus võideldi sakslaste vastu.

Vabal ajal otsustasid mehed ajada puskarit. Aparatuur ja vajalik kraam leiti ladudest ja soomlastest väikeste (auastmelt) ülemuste nõusolekul sai see tegu valmis. Üks soomlasest allohvitser oli onule öelnud: „Oled hea vägi-joogi meister!“

1941. aastal (siinkohal vabandame, et loo alguses eelmises lehes oli ekslikult sõja puhkemise algusaastaks märgitud 1940), pärast NL ja Saksamaa vahelise sõja puhkemist moodustati eestlastest Erna salk Soome armee koosseisus. Salk paisati Põhja-Eestisse ning koos metsavendadega võeti osa lahingutegevusest Punaarmee ja hävituspataljonide vastu kuni Tallinna vabastamiseni. Päästeti palju põgenikke, kes olid pagunud metsadesse.

Sõja algul selgus, et sakslased ei kavatsengi taastada Eesti Vabariiki ja nii küpseski paljudel plaan põgeneda Soome. Sellest oli eespool juttu.

Avanduse vallast teenis Soome armees 12 meest:

Vambola Aasa, Agu Aru, Enn Kalvet, Väino Klaus, Ervin Leemets, Freddi Nõmme, Albert Peedo, Rein Rajasalu, Olev Saare, Väino Toming, Richard Valk, Lembit Ühtigi.

Vao vallast teenis Soome armees 15 meest:

Kaul Andrus Kadak, Hillar Kattai, Johannes Kuntur, Haldur Langemets, Arvo Lehiste, August Feliks Lehiste, Koit Loss, Leon Läänemets, Endel Meiner, Gori Niinemets, Gunnar Oppo, Endel Poom, Kalju Randaru, Karl Saage, Tuve Uusma. Soomepoiste lühielulood on raamatus „Vabaduse eest“. Tänapäeval on aga paljude saatust lõpuni teadmata.

Pärast lahinguid Karjala kannasel tõmmati JR-200 (jalaväerügement) rinde rahulikumas ossa. Soome valmistus 1944. a juuli lõpus tegema NL-ga vaherahu. Eestit aga ähvardas okupeerimine Punaarmee poolt. Eesti vabatahtlike soovil ja Eesti Rahvuskomitee kutsel tuldi tagasi kodumaale.

Soomepoiss Helmut Elstroki mälestustest: „Iga mees pidi allkirjaga kinnitama soovi Eestisse minna või jääda Soome. 19. augustil pärast relvade äraandmist ja isiklike asjade paberkottidesse pakkimist algas sõit Hankosse, kust ostsime sõduripennide eest paar

raamatut, hea Soome pussi ja õlikompassi. Vagunites oli juttu ja vaidlemist. Rongis sõites sai kõigile selgeks ka meie hümn: „Teid me tervitame kodumaa metsad...““

Edasi lühendatult Helmut Elstroki mälestuste põhjal. Muretseti koduste ja Eesti saatuse pärast... Hankos jagasid lotad (Soome naiskodukaitsjad) näkileiba, mehu ja kohvi. Kindralleitnant Tuompo luges ette marssal Mannerheimi läkituse, kes ei pidanud kojuminekut õigeks, kuid oma maja põlemist peab iga mees ise kustutama. 19. augustil algas sõit Saksa laevaga Paldiskisse, sealt Keilasse ja lõpuks Nõmmele. Igal pool oli palju vastuvõtjaid, eriti Nõmmel. Terve tee lauldi, Nõmmel mängis orkester, laulis koor, lehvisid rahvusliid. Otsiti tuttavaid ja kõlas hõikeid:

Kun nyt Eestin urhoolliset vapaachtoiset jättävät Suomen armeijan rivit miehuullisen taistelun jälkeen, seuraavat heitä Ylipäällikön ja heidän suomalaisten asevelijönsä parhaat toivotukset – rakkaudella ja kiintymyksellä heidän ja heidän Isänmaansa kohtaloon.

Mannerheim

*Päämajassa
17. VIII. 44.*

Marssal Mannerheimi sissekirjutus JR200 auraamatusse.

„Sakslastest pole rindepidajaid!“, „Ärge sakslasi uskuge!“, „Ootasimegi teid!“ Ulatati kompsusid toiduga ka võhivõõrastele. Soomepoiste delegatsioon külastas prof Jüri Uluotsa, kes tänas Eesti Vabariigi Valitsuse ja Rahvuskomitee nimel.

Männiku laagrist käidi „hüppes“, kuid rühmaülemalt saadud loa alusel oldi määratud ajal tagasi.

22. augustil rügemendi paraadil kõnelesid kindralinspektor Soodla ja üks Saksa kindral, kelle käskluse „Heil Hitler!“ peale ei võetud valveseisangutki ja karjuti läbisegi. 23. augustil teatati, et I pataljon läheb rindele, ohvitserid Klooga õppelaagrisse ja II pataljon Kehrasse.

Helmut Elstroki: „Oli jagelemist ühe balti paruni „võsuga“, kes rabas püstoli ja hakkas karjuma: „Miks sina ei tere- tab Herra Offizier? Mina maha laskma sinu!“ Lõin siis „kulpi“ mitu korda järjest, ei tahtnud tapetud saada nii labasel moel selle paruni „võsu“ poolt.“

25. augustil läks sõit Tartu poole. Mullavere jaamas lõppes sõit. Jagati välja viimased relvad (raskerelvad puudusid) ja 28. augustil liiguti lähtepositsioonidele ning järgnes kolmasket lahingupäeva. Pupaštvere lahingu järel avanesid sünged pildid – surnud loomad, kraavis meie kuulipilduja poolt mahalastud vastase sõdurid, käed-jalad rebitud, veri, kärbsed... Lahinguväli nagu malelaud.

Rünnakul talule langes ohvitser Rein Rajasalu (oli õpetaja, sündinud Avanduse vallas 18.09.1914) Övi küla juures. Lahingu ajal andis ta käega märku, kuid ükskord enam käsi ei tõus-

aga tänu soomepoistele tekkis lahingutes 3-nädalane vaheaeg ja paljud eestlased pääsesid Läände. Selle ootamatu rünnaku tulemusena jäi venelastel maha palju tehnikat...

Punaarmee turmtulega algas 17. septembril rinde lagunemine. Peeti ägedaid lahinguid Piiri talu juures ja Pedja jõel. Lahingus langes pataljoni-ülem kapten Pärilin. Käsku Lätimaale siirduda ei täidetud. Väikeste gruppide-na liiguti kodude poole. Osal õnnestus põgeneda Soome või Rootsi. Suurem osa aga jäi Eestisse.

Ka onu Enn taganes Simuna poole. Ühel teeristil peatati nende jagu Saksa „ketikoerte“ poolt (noored sakslased külghorviga mootorrattaga). Soomepoissid löid kuuli rauda ja ahelikus liikudes ei julgenud Saksa noorsõdurid neid rohkem takistada ja põgenesid. Edasi liiguti järjest väiksemate gruppide-na. Ühest talumajast leiti piima ja

neks ning järgmist valvurit polnud näha ning õnnestuski varjuda kraavis olevasse põõsastikku. Edasi ettevaatlikult liikudes vahetas onu ühes talus riided ja jalanõud, võttis hargi ja läks lähedal põllule, kuid siis tuli auto ja jäi seisma. Tuli tegutseda talumehena põllul, kuni auto ilmselt väikese viperuse järel minema sõitis. Edasi tuli liikuda pimedal ajal ja nii kulus kojujõudmiseks 3-4 päeva. Pärast sõda õppis onu Tartu meditsiinikoolis ja töötas velskrina (tegelikult arstipunkti juhatajana) Toilas ja Mäetagusel. Suri 2000. aasta augustis ja maeti Kärü (Raplamaa) kalmistule.

Lahingutes langes 285 Soomepoissi – 178 Soomes ja 107 Eestis. Nõukogude võim saatis sunnitöölaagritesse 467 meest, kus neist suri 101. Kokku langes lahingutes, lasti maha või suri vangilaagrites ligi 500 soomepoissi. 180 kohta teated puuduvad.

Soomepoiste tähtsus

Eesti vabatahtlikke astus Soome kaitsevähke umbes samapalju (3400) kui oli soomlasi Eesti Vabadussõjas. 1944. a suvel Karjala kannasel täitsid nad oma koha väga kriitilisel hetkel. See eestlastele antud võimalus rajada Soomes oma väeosa oli suur abi Eestile, sest Eesti ohvitseride ja allohvitseride koolitati välja normaalvajadusest rohkem. Kavas oli luua Eesti vabastusarmee tuumik.

1943. a sügisel teatasid nad Eesti ohvitseride kirjas Eesti viimasele suursaadikule Aleksander Varmale oma järgmisi tõekspidamisi:

- Meie võitluseesmärgiks on Eesti demokraatliku vabariigi taastamine.
- ... oma rahva kõikide positiivsete jõudude rakendamisest, et täita meie kodumaa vabastamise suurt ülesannet.
- ... oleme valmis igal ajal relvastatult välja astuma Eesti rahva huvide eest.

Edasi teatati, et ei soovita koostööd ei bolševistliku NL-ga ega rahvussotsialistliku Saksamaaga ning usaldetakse ainult Eesti Vabariigi seaduslikke esindajaid. Eesti vabatahtlike nimel (ohvitseride allkirjad).

Tuntumaid soomepoisse

Osad soomepoistest õnnestus jõuda professori või akadeemiku tiitlini. Kirjanikke võrsus soomepoiste hulgast 17, suurem osa välismaal.

Kirjanik Ain Kaalep on ka Väike-Maarja rahvale tuttav tänu Wiedemanni keeleauhinnale, keeletammikus kasvab tema nimipuu. Töötanud õppejõuna muusikaakadeemias ja TRÜ-s. Kirjutanud luuletusi, näidendeid, kuuldemänge, tõlkinud mitmetest keeltest.

Teoloogiaprofessor Vello Salo võitles Sileesias. Pärast sõda õppis filosoofiat ja teoloogiat Saksamaal, Šveitsis, Hollandis, Vatikani ja Jordaania õppeasutustes. 1948-1965 oli Vatikani Eesti osakonna juhataja. Külalisprofessor TÜ-s (1993-94), avaldanud teaduslikke töid, tõlkeid, artikleid, toimetanud perioodikat. Asutas kirjastuse Maarjamaa, avaldanud raamatuid küüditatutest. Aastast 1996 riikliku repressiivpoliitika uurimise komisjoni esimees. Praegu Pirita kloostris töö.

Vabakutseline kirjanik Raimond Kaugver: „Nelikümmend küünalt“ (1961), „Vana mees tahab koju“ (1983); Heino Susi „Tagasitulek“ jt. Üks tuntumaid soomepoisse oli helilooja Ottniell Jürissaar.

Soomepoiste auesimees Raul Kuutma, ülemaailmse soomepoiste kokkutuleku peakorraldaja. Kirjutas mälestusteraamatu „Kolmas tee“.

Raul Kuutma on olnud soomepoiste tuba-muuseumi peamine tegija (makett Tartu lähedastest lahingutest) Äksil (tel 735 3138).

Jüri Kalvet

veidi muudki. Toast tulles nägid koos kaaslasega, et õu oli venelasi täis, kuid üks nendest karjus: „Granatõ!“ ja kõik punasõdurid olid õuest kadunud. Nüüd märkasid mõlemad – tõepoolest, võelid granaadid. Aga vaenlasi oli palju rohkem ja granaadid ja relv pandi maha ja ülestõstetud kätega liiguti õue keskele. Edasi järgnes kindlasti paljudele meist sõjameeste jutustustest tuttavad tegevused: „Saapad jalast! Uur!“ Teel liikuva vangide kolonniga ei jõudnud onu kaugele kui tundis kõhus imelikku häälsust (tilgastanud piim oli oma töö teinud) ning tuligi ruttu püksid poolde sääre alla lasta ning palja tagumikuga kükitada ja oodata ühe valvesõduri kaugemale minekut. Teed tolmastasid õn-

Valla 2012. aasta parimate sportlaste valimine

Eesti Vabariigi sünnipäeval 24. veebruaril pidulikul aktusel Väike-Maarja seltsimajas kuulutasime välja eelmise aasta valla parimad sportlased.

Parim naissportlane – Geidi Kruusmann
Nominentideks naiste hulgas olid Geidi Kruusmann, Hanna Maran ja Kertu Rebane. Geidi Kruusmanni tulemused: Suusatamine – osalemine Es- toloppet suusamaratonidel (6 etappi), kokkuvõttes saavutas naistest 7. koha (N21 4. Lääne-Virumaa MV suusatami-

Parima sportlase tunnistust võtab vastu Rivo Täheste. Ilve Tobrelutsu foto.

Parim võistkond - Triigi võrkpalli- võistkond
Parima võistkonna nominentideks olid: **Väike-Maarja Thunder võistkond, Triigi võrkpallivõistkond, Artistoni korvpallinaiskond, korvpallivõistkond Ivax, korvpallivõistkond Reinpaul, Väike-Maarja valla korvpallivõistkond ning 1999-2000 sündinud poiste korvpallivõistkond.** Triigi võrkpallivõistkonna parimaks saavutuseks oli 2012. a – maakonna rahvaliiga võitja võrkpallis.

Parim spordiaktivist – Väino Stolt- sen
Parima spordiaktivisti nominen- did olid Eerek Preisfreund, Väino Haiba, Väino Stoltzen. Väino Stolt- sen on harukordselt spordilembeline ja visa kaasa lööma nii võistlustes kui võistluste korraldamises. Valla rahva- spordiklubis on ta üks aktiivsemaid eestvedajaid ja abilis väga erinevate sportlike ettevõtmiste juures, läheb kaasa iga väärt ettepanekuga ja teeb väärt ettepanekuid ka omalt poolt.

Sportlikum perekond – Geidi Kruusmann ja Getrin Raudsepp.
Sportliku perekonna nominendid olid: **Perekond Preidfrend, Geidi Kruusmann ja Getrin Raudsepp ning perekond Metus.** Ema Geidi tulemustest oli juba ees- pool juttu, Tütar Getrini tulemused olid järgmised:
Rulluisutamine – osalemine EMT rullituuril (6 etappi), Tartu rulluisuma- ratoni lastesõitudel, Kohtla-Järve Kae- vuriirullil, Türi rullil (4 etappi) (3. koht), Paide rullil (4. koht). Jooksmine – osa- lemine EMT Järvejooksudel (4 etappi). Pühajärvel 2. koht, Harku järvel 3. koht. Osalemine Porkuni jooksul, Järva-Jaani jooksul (1. koht). Suusatamine – osale- mine Estoloppet suusamaratonidel (3 etappi). Osalemine Tamsalu suusatalve osavõistlustel (4 etappi). Muud võistlu- sed – Pandivere rattaralli (1.koht), Tam- salu MV ujumises.

Valla suusavõistlused Ebaveres: Pä- rast starti suunduvad võistlejad tõu- su võtma. Ilve Tobrelutsu foto.

ses 2. koht, teatesuusatamises 1. koht). Rulluisutamine – osalemine EMT Rul- lituuril (6 etappi), sarja kokkuvõttes 6. koht. Tartu rulluisumaratoni – 14. koht Kunda rulluisumaratoni, kus peeti üht- lasi ka Eesti meistrivõistlused marato- nidistantsil, 6. koht. Kohtla-Järve Kae- vuriirullil 3. koht. Türi rulli (neli etappi) kokkuvõttes 2. koht. Paide rull 3. koht. Jooksmine – osalemine EMT Järvejook- sudel (4 etappi), kus kokkuvõttes tuli 31. koht. Osalemine kohalikel jooksu- võistlustel: ReinPauli jooks, Porkuni jooks, Järva-Jaani jooks (1. koht), Pai- de-Türi rahvajooks, Tallinna Sügisjooks 10 km. Triatlon – osalemine Tamsalu triatlonil (2. koht), Ebavere triatlon (1. koht), Otepää TriStar 33,3 km (1. koht). Muud võistlused – Tamsalu mv saali- hokis (1. koht), Tamsalu mv ujumises (1. koht), Porkuni tünnisõit (3. koht), Lääne-Virumaa mv jalgpallis (2. koht).

Parim meessportlane – Rivo Tä- heste
Parima meessportlase nominenti- deks olid **Rivo Täheste, Ants Einsalu, Väino Stoltzen, Lauri Leiten.** Rivo Täheste tulemused: Ebavere triatlon I koht, EMV tänavakorvpallis harrastajatele III koht, Lääne-Viru MV võrkpallis rahvaliigas I koht, Eesti val- dade talimängudel korvpallis I koht, Lääne-Viru karikavõistlustel korvpallis I koht, Väike-Maarja valla meister korv- pallis, võrkpallis, jalgpallis.

Harjuta Terviseks kokkuvõte

Loosi tahtel võitsid Harjuta Terviseks auhinnad järgmised inimesed: Urve Tobreluts, Heino Lambing, Rita Soid- la, Viivi Kahr, Viia Kiik, Heete Ausmeel, Õie Lambing, Kalle Tobreluts, Mari-Liis

Mund, Ele Kivisaar, Mare Soovik, Mari- na Rüütel, Aino Saaremäel, Sten Ses- min.
Auhinnad saab kätte Väike-Maarja spordihoone administraatori juurest.

Maakonna veteranide võistlused võrkpallis

Traditsiooniliselt kogunevad märtsi

Võrk pallureid kogunes veteranide turniirile 7 võistkonna jagu. Ants Rikbergi foto.

kuus maakonna võrkpalli mängivad ve- teranid Väike-Maarjasse, et võtta oma- vahel mõõtu. Võistkonnad moodusta- takse kohapeal loosi teel. Sellel aastal oli võistkondi kokku seitse, osalejaid 50 ringis. Meie vallast löid kaasa Leie Nõmmiste, Lea Vimberg, Tarmo Reba- ne, Aivar Püvi, Väino Stoltzen ja Valdo Leist.

Võitis võistkond number 5, kuhu kuulusid Leie Nõmmiste, Kaja Saares- tik, Tõnis Hiilaid, Enn Toming, Han- nes Veski, Tarmo Nuija.

Ants Rikberg

Väike-Maarja jäähokimeeskond tuli maakonna meistrivõistlustel kolmandaks

23. veebruaril toimusid Uu- dekülas Lääne-Virumaa MV jäähokis.

Väike-Maarja valla jääho- kimängijad esinesid tublilt ja kindlustasid kuue võistkonna seas omale hinnatava kol- manda koha.

Paremusjärjestus:
I koht - Tamsalu vald
I koht - Viru-Nigula vald
III koht - Väike-Maarja vald
IV koht - Rakvere vald
V koht - Haljala vald
VI koht - Rakvere linn

Väike-Maarja võistkonda kuulusid:

Ermo Lood (väravavaht), Mait Liblikmann (kapten), Tauri Kivipõld, Kevin Hurt, Sander Uuspõld, Rasmus Rikken, Heiki Räni, Gert Aas, Alen Leemets, Anti Veelaid, Aimar Türbsal.

Treener - Andrus Soidla.
Igast võistkonnast valiti turniiri lõpuks välja parim mängija, Väike-Maarja parim mängija oli Tauri Kivipõld.

AIMAR TÜRBSAL

Maoaasta võrkpalliturniir Triigis

16. veebruaril toimus Triigi spordihoones võrkpalliturniir, millega tähistati Mao aasta saabumist. Turniirist olid osalema kutsutud mängijad nii lähe- malt kui kaugemalt. Võistluspäeval saabus Triigi spordihoonesse 5 võist- konda: Rakvere Ametikool, Tõrremäe II, Tamsalu, Triigi ja Väike-Maarja vanad.
Mängud algasid kell 10. Kõik võist- konnad mängisid omavahel 2 geimi, I geim kestis 15 punkti. Paremusjärjes- tus oli järgmine:
I koht – Tõrremäe II
II koht – Rakvere Ametikool

III koht – Tamsalu
IV koht – Triigi
V koht – Väike-Maarja vanad
Pärast väsitavat võistluspäeva oo- tas osalejaid saun, suupistelaud ning rikkalikud auhinnad. I koht sai auhin- naks klaasist karika, medalid, diplo- mid ja metallist Maoaasta karika. II ja III koht said klaasist karika, medalid ja diplomid. IV ja V koht said diplomid. Tänukirjad ja meened anti ka kõikidele sponsoritele.
Korraldajad tänavad turniiri läbi- viimise eest: OÜ Parker, OÜ Tarmoren,

OÜ Klaasmerk, OÜ Thorsen Grupp, AS A. Le Coq, OÜ Vennad Vedu, OÜ Mesi- net, OÜ Aksel VA, MTÜ Võnnusvere OK, Väike-Maarja vald, Ionas Nemšauskas, Rakvere Ametikool, LSO sisustus. Erili- ne tänu kuulub Kulno De Bakkerile, kes turniiri kavandas ja organiseeris. Turniiri korraldamisel olid abiks ka Aule ja Tarmo Rebane.

Turniirist osavõtjad ja korraldajad jäid turniiriga väga rahule ning looda- me, et Triigi spordihoones sai alguse uus traditsioon.

Triigi spordihoone juhataja
Aule Rebane

Maoaasta turniirist osavõtjad Triigi spordihoones. Kertu Rebase foto.

Maadlusuudiseid

16. veebruaril toimusid Valga lahtis- ed meistrivõistlused kreeka-rooma ja naistemaadluses. 174 osavõtja seas oli rohkesti sportlasi ka naaberriikidest Lätist ja Leedust.

Meie maadlusnoored saavutasid järgmised kohad:

- 1. koht - Liis Järvamägi
- 1. koht - Jevgeni Hamidžanov
- 3. koht - Anni Pent
- 5. koht - Kristjan Jaago
- 7. koht - Kuldar Kangur
- 10. koht - Karl Siimer

2. märtsil toimusid Võrus Eestimaa talimängud.

Meie noorsportlased saavutasid kolm auhinnalist kohta.

Naistemaadluses

- 1. koht - Liis Järvamägi
- 2. koht - Károly Seemann

Klassikalises maadluses

- 1. koht - Jevgeni Hamidžanov
- 9. märtsil toimusid Põltsamaal Ees- ti laste karikavõistlused vaba- ja naiste- maadluses. Meie valla noorsportlased olid tublid ja saavutasid järgmised au- hinnalised kohad:

- 1. koht - Jonete Visnapuu

- 2. koht - Maris Nõmmiste
- 2. koht - Reeno Aksel Aava

10. märtsil toimusid Lähtel Eesti õpilaste meistrivõistlused klassikalises maadluses. Väike-Maarja rahvaspordi- klubi au kaitstes seekord Simuna kooli õpilane Holger Toots, kes saavutas 3. koha.

10. märtsil toimusid Lääne-Viru- maa meistrivõistlused sumos täiskas- vanutele. Meie maakonna tugevamate- le osutasid konkurentsi Poola, Ukraina ja Aserbaidžaaani koondised. Meie valla rahvaspordi- klubi esinda- jad olid tub- lid ja saavu- tasid järgmi- sed kohad:

Liis Jär- vamägi - 2. koht oma kaalus ja 3. koht abso- luutkaalus

Anni Pent - 1. koht oma kaalus ja 1. koht abso- luutkaalus

Merike

Järvamägi - 1. koht oma kaalus 3. koht absoluutkaalus

Jörgen Kivila - 1. koht oma kaalus ja 3. koht absoluutkaalus

Sergei Makejev - 2. koht oma kaalus Rauno Kuusemets - 2. koht Jarko Visnapuu - 3. koht Sven Zubarev - 2. koht ja 3. koht ab- soluutkaalus

Lembit Kalter
maadlustreener

Väike-Maarja maadlusklubi esindus Eestimaa talimängudel Võrus.

Sisesõudmise Eesti meistrivõistlustelt toodi Väike-Maarjasse kuld ja hõbe

23. veebruaril toimusid Tartu Ülikooli spordihoones Eesti meistrivõistlused sisesõudmises. Meie valla võistlejad olid seal väga edukad.

Sõudeergomeetrite 2000 m distant- sil kroonis 45-59 aastaste meesvete-

ranide klassis Ants Einsalu pingutusi kuldmedal ja Eesti meistri tiitel.

60+ veteranide klassis sai Väino Stoltzen hõbemedali. Väinol tuli tun- nistada vaid tuntud sõudja Toivo Zoova paremust.

Väino Stoltzen saavutas kuni 60aas- taste meesveteranide seas teise koha ka EMT sisesõudmise võistlussarja nel- ja etapi kokkuvõttes.

ISSN 1736-9851

9 771736 985015

Kohalik põllumajandusettevõte
rendib või ostab **põllumaad**
Tamsalu ja Väike-Maarja vallas.
Telefon 529 1823

Koguduste teated

Väike-Maarja koguduses

Väike-Maarja koguduses Jumalateenistused pühapäeviti kell 12.00
Kogudust teenib hooldajaõpetajana Enn Salveste. Tel 5345 3967, e-post: enn.salveste@eelk.ee
EELK Väike-Maarja koguduse aadress: Tamme 3, 46202 Väike-Maarja, internetis: <http://www.eelk.ee/vaike-maarja/>.
Koguduse veebil saab Facebookis liituda grupiga "Taastame Väike-Maarja kiriku!"

Avispea koguduses

Jumalateenistused pühapäeviti kell 10.30.
Koguduse vaimulik on Eerek Preisfreund. Tel 323 5450.
Koguduse veebileht: <http://avispea.edicypages.com/et>
Kiltsi osadusgruppi veab eest Riina Tali, kokkusaamine toimub **igal teispäeval kell 18.00** Kiltsi raamatukogus.

Simuna koguduses

Jumalateenistused pühapäeviti kell 14.00.
Koguduse õpetaja on Enn Salveste.
EELK Simuna koguduse aadress: Allika 3, 46401 Simuna
Tel 5345 3967 või tel/fax 332 8021, e-post: enn.salveste@eelk.ee

Õpetaja kõnetunnid on laupäeviti kell 12-15, pühapäeval tund enne jumalateenistust. Kiriklike talituste ja hingehoidlikel vajadustel on kokkuleppel õpetajaga võimalik kohtuda teistel aegadel.

Kalmistumeistrite kontaktandmed:
Väike-Maarjas – Ruth Palmiste, tel 516 1809
Simunas – Helvi Vahter, tel 524 7944

EELK Väike-Maarja koguduse annetusarve
nr 221050284862 Swedpangas,
kuhu saab teha annetusi kiriku taastamiseks.

Ostan
PARIMA HINNAGA seismajäänud
kodumasinaid/elektronikat, autoromusid,
tsikleid, põllutehnikat, rattaid,
tööriistu, metalli jne.
Transport, äravedu, demontaaž **TASUTA!**
Info tel 5894 7301

BORKHOLM EHITUS OÜ

- Katusetööd •Fassaaditööd •Siseviimistlus
- Üldehitus •Müüritööd •Ehitusmaterjalid
- Raamatupidamisteenus
- Majandusaasta aruanded

Tel.51 82 940
borkholmehitus@gmail.com

Väike-Maarja Valla Infolehe väljaandja:
Väike-Maarja Vallavalitsus,
Pikk 7, 46202 Väike-Maarja,
tel 329 5750, www.v-maarja.ee
Toimetaja: Ilve Tobreluts
Toimetuse kolleegium:
Olev Liblikmann, Krista Ustav, Ellu Moisa,
Reet Eesmäe, Hans Kruusamägi.
Kaastööd ja teated palume saata hiljemalt 5.

kuupäevaks Ilve Tobrelutsu e-posti aadressil:
ilve.tobrelutsu@v-maarja.ee, tel 329 5759.
Toimetuse võib tekstide lühendada.
Toimetuse ei vastuta reklaamide sisu eest.
Trükitud:
Trükikoda TRÜKIS AS,
Pargi 27F, 41 537 Jõhvi.
Ilmub kord kuus, kuu lõpunädalal.
Tiraaž 1000 eksemplari. Tasuline 0,20 eurot

Kutsetunnistust

omav
korstnapühkija
teostab teie
kollete
ja
korstnate
hooldust.

Kontakt

tel 5695 5596

Tartu mets
Ostab
metsakinnistuid
kõikjal Eestis, ka saartelt
Teeme teile parima hinna
Küsi julgelt pakkumist
www.tartumets.ee
tel 555 77 007

Kohalik
põllumees
võtab
rendile
või ostab
põllumaid.

Headel
tingimustel
hea hind.
Soovi korral
ettemaks.

Kontakt **Rein Miller**
telefonil **5392 6640**

Ostame kasvavat metsa,
põllumaad ja metsakin-
nistuid hinnaga kuni
10 000 eurot/ha.
Kinnistud võivad olla
tehtud raietega või aset-
seda piiranguvõndis.
Tel 55 40 150

Õnnitleme eakaid sünnipäevalapsi!

*Tugevat tervist ja muresid vähem,
et soovid ikka täide läheks*

Aprill

95 Ida Blumfeldt – 9. aprillil
89 Loreida Pardonon – 15. aprillil
88 Evald Lang – 13. aprillil
88 Naima-Miralda Otsalt – 18. aprillil
88 Lilli Ahlberg – 19. aprillil
87 Valerina Vasli – 22. aprillil
85 Ölme Silla – 2. aprillil
85 Vally Tätte – 12. aprillil
85 Renanda Kuk – 18. aprillil
85 Laine Kuusemäe – 29. aprillil
84 Tooni Lõhmusmägi – 1. aprillil
84 Asta Press – 7. aprillil
83 Ilse Kurs – 13. aprillil
82 Rein Rääk – 11. aprillil
81 Reeni Lehtmets – 4. aprillil
81 Valentin Tealane – 13. aprillil

81 Aleksander Ploom – 15. aprillil
81 Lembit Lutvei – 20. aprillil
80 Milvi Broberg – 1. aprillil
80 Laine Klaas – 5. aprillil
80 Vilma-Lisette Tiiter – 8. aprillil
80 Nelli-Irene Alamets – 18. aprillil
80 Johannes Lakk – 22. aprillil
75 Enda Rückenber – 1. aprillil
75 Helve Ratt – 8. aprillil
70 Valdek Haljaste – 5. aprillil
70 Arvo Proosa – 11. aprillil
70 Juta Väljaots – 13. aprillil
70 Maie Vilumets – 16. aprillil
70 Linda Kasesalu – 19. aprillil
70 Juta Malva – 21. aprillil
70 Raja Pullõnen – 21. aprillil

Soovime õnne ja tugevat tervist!

Väike-Maarja Vallavalitsus

NB! Palume inimestel, kes ei soovi, et lehes avaldatakse tema sünnipäevaõnnitus, teatada sellest toimetajale tel 329 5759.

Õnnitleme noorimaid vallakodanikke

Mattias Müürsalu – 14. veebruaril
Griffen Lainevee – 22. veebruaril
Stella Post – 1. märtsil
Rasmus Västri – 2. märtsil

Olge rõõmsad, terved ja tublid!

Mälestame

Armas Talja 05.10.1928 – 16.02.2013
Raisa Juhaste 22.12.1929 – 19.02.2013
Helene Roos 10.09.1923 – 05.03.2013

*Elust, ilust igaveseks,
ära päriseks ...*
Marie Under

*Kui möödub päev, siis õhtupäikse kumas
jääb rahulikku unne kodupaik ...*

HELENE ROOS

Alati sõbralikku ja abivalmis klubikaaslast
mälestab Härmalõnga klubi.

Kohalik põllumajandusettevõte
rendib ja ostab
põllumaid

Pakume head hinda.

Pakkumisi oodatakse telefonidel:

5801 6368 (Priidik Preem) või 529 8037 (Matti Preem).

Väike-Maarja Hooldekodu

(Ravi I, II korrus)

päevakeskuse kaudu on võimalik tellida Inkotoa pakutavaid

URIINIPIDAMATUSE ABIVAHENDEID:

- naha- ja haavahooldusvahendid,
- imavad aluslinad,
- mähkmed jm.

Tellitud tooted tuakse kohale **11. aprillil kell 9.00-11.00.**

Tellimiseks ja infoks helistada telefonidel **326 1345** või **5656 4959**